

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wrocław, dnia 20 grudnia 2019 r.

Poz. 7675

UCHWAŁA NR XIV/95/2019 RADY MIEJSKIEJ W KŁODZKU

z dnia 28 listopada 2019 r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020 – 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2019 r. poz. 506, z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, z późn. zm.) Rada Miejska w Kłodzku, uchwala:

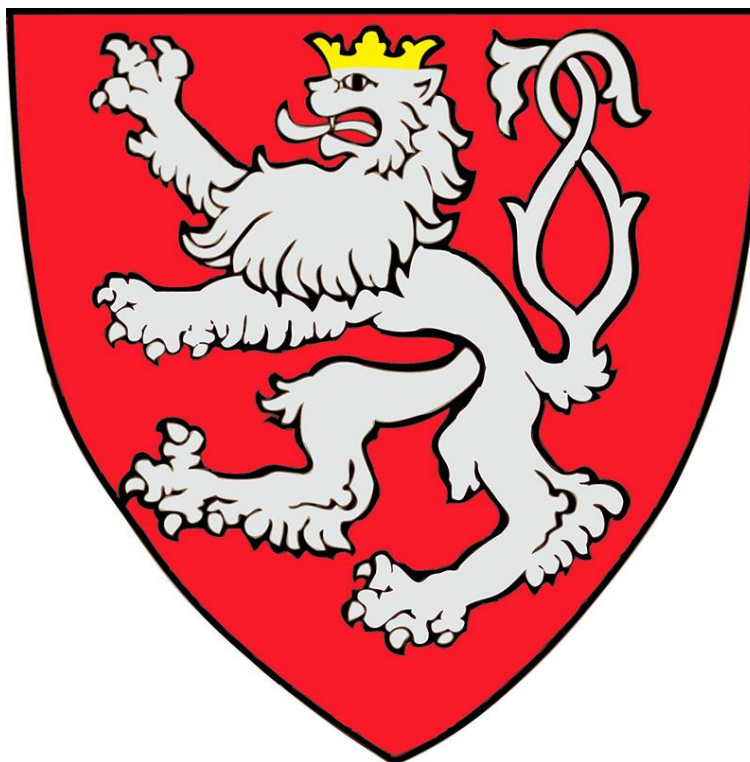
§ 1. Przyjmuje się Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020 – 2023, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kłodzka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodnicząca Rady Miejskiej w Kłodzku:
E. Żytyńska

Załącznik do Uchwały
nr XIV/95/2019
Rady Miejskiej w Kłodzku
z dnia 28 listopada 2019 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY MIEJSKIEJ KŁODZKO NA LATA 2020-2023

Opracowanie:

arch. Emilia Dymarska

Biuro Dokumentacji Zabytków

Kłodzko 2019 r.

I. Wstęp.II. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami i ustawowe cele.III. Uregulowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami.

III.1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r.

III.2 Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

III.3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

III.4 Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

IV. Organy ochrony zabytków.V. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

V.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

V.1.a Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.

V.1.b Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.

V.1.c Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

V.1.d Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego do roku 2020.

V.1.e Infrastruktura informacji przestrzennej.

V.2 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach województwa dolnośląskiego.

V.2.a Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020.

V.2.b Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020.

V.2.c Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa do 2020.

VI. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

VI.1. Dokumenty programowe gminy.

VI.1.a Strategia Rozwoju miasta Kłodzka – „Strategia Kłodzko 2030”.

VI.1.b Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Kłodzko.

VI.1.c Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2019-2028.

VI.1.d Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kłodzka 2018.

VI.1.e Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

VI.1.f Uchwała Rady Miejskiej Kłodzka w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

VI.1.g Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2015-2020.

VI.1.h Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Miasta Kłodzka na lata 2018-2020.

VI.1.i Plan ochrony zabytków miasta Kłodzka na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, 2011.

VI.2. Ochrona zabytków miasta Kłodzka – prawne formy ochrony.

VI.2.a Rejestr zabytków.

VI.2.b Pomnik Historii, Lista Światowego Dziedzictwa, Park Kulturowy.

VI.2.c System ochrony krajobrazu kulturowego w dokumentach prawa miejscowego.

VI.2.d Gminna Ewidencja Zabytków miasta Kłodzka.

VII. Charakterystyka środowiska kulturowego miasta Kłodzka.VIII. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta Kłodzka. Analiza szans i zagrożeń.IX. Założenia programowe.X. Instrumentarium realizacji programu opieki.XI. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.XII. Finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków.XIII. Monitoring Programu opieki nad zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023.

I. WSTĘP.

Przedmiotem opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Kłodzko.

Opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami należy do obowiązków samorządów, wynikających wprost z *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami)*. Ustawa określa zakres tematyczny, okresy obowiązywania i cel opracowania programu.

Program opieki nad zabytkami jest dokumentem strategicznym gminy, nie stanowiącym prawa miejscowego, lecz służącym kształtowaniu polityki w danym sektorze odpowiedzialności samorządu, a także zapewniającym komplementarność działań w wymiarze gminy i regionu.

Program, jako dokument strategiczny ma na celu ukierunkować i zoptymalizować działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, w szczególności zabytków nieruchomych, ruchomych, stanowisk archeologicznych, jako elementów o kluczowym znaczeniu dla popularyzacji historii i kultury regionu oraz dla zachowania lokalnej tożsamości kulturowej. Równie ważnym jest także dookreślenie warunków finansowych dla realizacji tych działań.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 jest dokumentem porządkującym i ustalającym, w jakim zakresie zapisy prawa miejscowego wypełniają zapisy ustawowe, zarówno krajowe, jak i wojewódzkie, określającym przy tym kierunki działań i zadań Gminy Miejskiej Kłodzko w obszarze zabytków i dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego), a także określenie instrumentarium służące do ich osiągnięcia.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 opracowano zgodnie z metodologią przyjętą w *Poradniku metodycznym* przygotowanym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa (*Kurier Konserwatorski* z 2009 r. Nr 3).

II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI I WSKAZANE USTAWOWO CELE.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem utworzonym na podstawie przepisów *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami).

Zgodnie z Art. 87 ust. 1 *Ustawy* Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Zgodnie z Art. 87 ust. 2 *Ustawy* **główne cele programu opieki nad zabytkami to:**

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy w właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konflikto- we związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieki nad zabytkami;

Zgodnie z Art. 87 ust. 3 *Ustawy* Rada Gminy przyjmuje *Gminny program opieki nad zabytkami*, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z Art. 87 ust. 4 *Ustawy* Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Zgodnie z Art. 87 ust. 5 *Ustawy* Z realizacji programu burmistrz sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Zgodnie z Art. 21 *Ustawy* Podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami jest ewidencja zabytków.

Podstawą *Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023* jest opracowana aktualna *Gminna Ewidencja Zabytków miasta Kłodzka*, przyjęta *Zarządzeniem nr 43.0050.2019 Burmistrza Miasta Kłodzka z dnia 08 marca 2019 r.*

III. UREGULOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

III.1 Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.

(Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483; ze zmianami).

W preambule *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* podkreśla się istnienie po stronie narodu polskiego (tzn. wszystkich obywateli Rzeczypospolitej) obowiązku przekazania przyszłym pokoleniom wszystkiego, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku.

Art. 5 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (ust. 1), oraz udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym (ust. 2).

Art. 86 Konstytucji stanowi, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez swoją działalność jego pogorszenie.

III.2 Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

(tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami).

Ustawa jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Określa pojęcia związane z zabytkami i ich ochroną, opieką a także kompetencje organów ochrony zabytków, administracji rządowej i samorządowej oraz formy finansowania opieki nad nimi.

Art. 3. Ustawy stanowi, że użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;

- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów *Prawa budowlanego*, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

*Art. 4. Ustawy stanowi, że **ochrona zabytków** polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:*

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

*Art. 5. Ustawy stanowi, że **opieka nad zabytkiem** sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:*

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

*Art. 6. 1. Ustawy stanowi, że **ochronie i opiece podlegają**, bez względu na stan zachowania:*

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 *Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (tekst jednolity: Dz. U. 2019, poz. 1479),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
 - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art. 6.2. Ustawy stanowi, że ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

*Art. 7. Ustawy stanowi, że **formami ochrony zabytków** są:*

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 16.1. Ustawy stanowi, że rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17.1. Ustawy stanowi, że na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

Art. 18.1. Ustawy stanowi, że ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego, morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 18.2. Ustawy stanowi, że w koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19.1. Ustawy stanowi, że w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

Art. 19.1a. Ustawy stanowi, że w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Art. 19.1b. Ustawy stanowi, że w uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- 1) ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) ochronę zabytków nieruchomych, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

Art. 19.2. Ustawy stanowi, że w przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

Art. 19.3. Ustawy stanowi, że w studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Ustawy stanowi, że projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Art. 21. Ustawy stanowi, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22.1. Ustawy stanowi, że Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

Art. 22.2. Ustawy stanowi, że Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

Art. 22.3. Ustawy stanowi, że włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

Art. 22.4. Ustawy stanowi, że wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Art. 22.5. Ustawy stanowi, że w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Znowelizowana *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* rozszerzyła kompetencje samorządów, dając im większe możliwości działań w sferze ochrony zabytków. M.in. obowiązujące przepisy prawa umożliwiają samorządom gminnym wyznaczenie dwóch dodatkowych form ochrony zabytków, czyli określenie ochrony poprzez zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz utworzenie parku kulturowego. Jednocześnie ustawa nakłada na organy samorządowe obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury.

III. 3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Kwestie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami uszczegóławiają i regulują także następujące, obowiązujące akty prawne:

III. 3.1 *Ustawy, m.in.:*

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 1186; ze zmianami);

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 1945; ze zmianami);

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 1396; ze zmianami);

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 1614; ze zmianami);

Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 2081; ze zmianami);

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 2204; ze zmianami);

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity: Dz. U. 2017 r., poz. 1161);

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz. U. 2018 r., poz. 2129; ze zmianami);

Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jednolity: Dz. U. 2019 r., poz. 1473);

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 1983; ze zmianami);

Ustawa o rewitalizacji z 9 października 2015 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 1398; ze zmianami).

III. 3.2 Rozporządzenia, m.in.:

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2018 r., poz. 1609; ze zmianami);

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011, Nr 113, poz. 661; ze zmianami);

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674);

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 27 września 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury (Dz. U. z 2017 r., poz. 1808);

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r., Nr 212, poz. 2153);

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r., Nr 30, poz. 259).

III. 3.3 Umowy międzynarodowe i konwencje ratyfikowane przez Polskę:

Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego. Haga, 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 1957 r., Nr 46, poz. 212) oraz Drugi Protokół sporządzony w Hadze dnia 26 marca 1999 r. do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 248)

Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobieganiu nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury. Paryż, 17 listopada 1970 r. (Dz. U. z 1974 r., Nr 20, poz. 106);

Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego. Paryż, 16 listopada 1972 r., przyjęta przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na XVII sesji (Dz. U. z 1976 r., Nr 32, poz. 190);

Porozumienie o współpracy i pomocy wzajemnej w sprawie zatrzymywania i zwrotu dóbr kultury nielegalnie przewożonych przez granice państw. Płowdiw, 22 kwietnia 1986 r. (Dz. U. z 1988, Nr 38, poz. 296);

Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, Grenada 3 października 1985 r. (Dz. U. z 2012, poz. 210);

Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona). La Valetta 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996, Nr 120, poz. 564);

Europejska Konwencja Krajobrazowa. Florencja 20 października 2000 r. (Dz. U. z 2006 r., Nr 14, poz. 98);

Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Paryż, 17 października 2003 r. (Dz. U. z 2011, Nr 172, poz. 1018);

Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodnych form wyrazu kulturowego. Paryż, 20 października 2005 r. (Dz. U. z 2007, Nr 215, poz. 1585).

III. 3.4 *Zasady ochrony zabytków znajdujących się w zbiorach muzealnych i w bibliotekach zostały określone w:*

Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 917; ze zmianami);

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jednolity: Dz. U. 2019, poz. 1479).

III. 3.5 *Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:*

Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity: Dz. U. z 2019, poz. 553; ze zmianami).

III.4 Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

(tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 506; ze zmianami).

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym obowiązkiem samorządów.

Art. 7 ust.1 pkt. 9 Ustawy określa zadania własne gminy, jako jednostki samorządu terytorialnego: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

W tym przypadku dla gminy instrumentami realizacji interesu publicznego są m.in. uchwalane dokumenty strategiczne i programowe, w tym sporządzane i uchwalane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, programy opieki nad zabytkami a ponadto działania właścicielskie wobec zabytków stanowiących własność gminy i jej jednostek.

IV. ORGANY OCHRONY ZABYTEKÓW.

Art. 89 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Art. 90. [Generalny Konserwator Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
- 2) Do zadań wykonywanych przez Generalnego Konserwatora Zabytków należy, w szczególności:
 - a) opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - b) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - c) podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami;
 - d) prowadzenie krajowej ewidencji zabytków i krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
 - e) wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych;
 - f) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania oraz stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - g) sprawowanie nadzoru nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków;
 - koordynowanie działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków;
 - kontrolowanie działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków na zasadach określonych w *Ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej* (Dz. U. 2011, Nr 185, poz. 1092; ze zmianami);
 - h) promowanie badań naukowych w zakresie konserwacji zabytków;
 - i) organizowanie szkoleń dla służb konserwatorskich;
 - j) organizowanie konkursów promujących opiekę nad zabytkami, w tym przyznawanie wyróżnień, nagród pieniężnych lub rzeczowych;
 - k) opiniowanie wniosków o nadanie odznaki "Za opiekę nad zabytkami";
 - l) współpraca z organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;
 - m) organizowanie szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - n) podejmowanie działań dotyczących troski o zabytki związane z historią Polski, pozostające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 91.4 [Wojewódzki Konserwator Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że do zadań wykonywanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy w szczególności:

- a) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- b) sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- c) prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie;
- d) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- e) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robot budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- f) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- g) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów;
- h) upowszechnianie wiedzy o zabytkach;
- i) współpraca w sprawach ochrony zabytków z innymi organami administracji publicznej i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 688).

Art. 97 [Rada Ochrony Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniotawczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Art. 98 [Główna Komisja Konserwatorska] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa Główna Komisja Konserwatorska jako organ opiniotawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach.

Art. 99 [Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków działa Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniotawczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

V. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

V.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

V.1.a Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.

Projekt uchwały Rady Ministrów *Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022* został przyjęty 13 sierpnia 2019 r. i przekazany do realizacji.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017, przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 125/2014 z dnia 24 czerwca 2014 r., wpisany został w system dokumentów planistycznych państwa, określony w *Planie uporządkowania strategii rozwoju*, jako instrument wykonawczy dla *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*. Uwzględniał również odniesienia do innych strategii zintegrowanych oraz kluczowych dokumentów planistycznych państwa, tj.:

- *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (M.P. z 2012 r. poz. 252),
- *Strategii Rozwoju Kraju 2020* (M.P. z 2012 r. poz. 882),
- *Strategii Sprawne Państwo 2020* (M.P. z 2013 r. poz. 136),
- *Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2020* (Strategia przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 15 kwietnia 2014 r.),

oraz dokumentów związanych z integracją z Unią Europejską, tj. *Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* (Komunikat Komisji COM/2010/2020 końcowy).

Obowiązywanie dotychczasowego programu zakończyło się w dniu 31 grudnia 2017 r.

Projekt uchwały Rady Ministrów *Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022* ma na celu realizację przepisu zawartego w Art. 84 w związku z Art. 86 ust.1 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami).

Zgodnie z Art. 85 ust.1 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami) krajowy program opieki nad zabytkami określa cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.

Głównym celem projektu Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 jest:

Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami.

Cel ten, w okresie 4 lat, realizowany będzie we współpracy z państwowymi instytucjami kultury i organami administracji publicznej poprzez cele szczegółowe, podzielone na kierunki działania, tj.:

Cel szczegółowy 1: „*Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego*”, podzielony na kierunki działań:

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym.
2. Wzmocnienie systemu działań na poziomie centralnym.

Cel szczegółowy 2: „*Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami*”, podzielony na kierunki działań:

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.
2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego.

Cel szczegółowy 3: „*Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa*”, podzielony na kierunki działań:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości.
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Trzy cele szczegółowe, z zarysowanymi kierunkami działań skierowane są zarówno do organów administracji publicznej, jak i do jednostek samorządu terytorialnego.

Dla jednostek samorządu terytorialnego istotne są zadania związane z ochroną i podnoszeniem poziomu bezpieczeństwa zasobu zabytkowego oraz zadania związane ze wspieraniem i budowaniem świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego, jako podstawy kształtowania się tożsamości społeczności lokalnych, celem zaangażowania w proces aktywnego poznania i właściwego zachowania zabytków, ich kontekstu historycznego, społecznego. Takie działania przyczynią się do świadomej ochrony i podniosą poziom bezpieczeństwa zasobu kulturowego.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 jest zgodny z wyznaczonymi celami, kierunkami działań i zadaniami, zawartymi w projekcie uchwały Rady Ministrów Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.

V.1.b *Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.*

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów 21 września 2004 r.) oraz *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020* (rządowy dokument opracowany przez MKiDzN w 2005 r.) stworzyły ramy dla mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturowej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych oraz dla wspólnoty Polski z Unią Europejską.

Strategia została opracowana centralnie dla obszaru całej Polski, określając spójne działania horyzontalne realizowane w regionach.

Misją *Strategii*, określoną w ww. dokumentach jest:

„Zrównoważony rozwój kultury, jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całość historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”.

Cel strategiczny to:

Zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.

Wyznaczono 12 celów uzupełniających *Strategii*, z których Cel 4 - **Zachowanie dziedzictwa i aktywna ochrona zabytków** odnosi się do dziedzictwa kulturowego.

Instrumentami realizacji *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* na lata 2004-2020 są:

- Inicjatywa ustawodawcza
- Narodowe Programy Kultury, określające pięciu obszarów priorytetowych:
 1. Czytelnictwo i sektor książki NPK - *Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki.*
 2. **Dziedzictwo kulturowe NPK - Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego.**
 3. Instytucje artystyczne i promocja twórczości NPK - *Rozwój instytucji artystycznych.*
 4. Szkolnictwo artystyczne i promocja młodych twórców - *NPK - Wspierania debiutów i rozwoju szkół artystycznych.*
 5. Sztuka współczesna NPK - *Znaki Czasu.*
- Programy operacyjne określające szczegółowo system realizacji *Strategii* w obszarze finansowania działalności kulturalnej ze środków Ministra Kultury.
- Wieloletnie programy inwestycyjne.
- Inne dokumenty strategiczne, odnoszące się do kultury.

Za realizację celów odpowiedzialne są programy operacyjne.

W 2019 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił m.in. następujące programy operacyjne:

1. Programy z zakresu dziedzictwa kulturowego:

- a. Ochrona zabytków (*Celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.*).

W 2019 r. zaprognozowany budżet programu to kwota 112.125.000,00 PLN.

- b. Kolekcje muzealne (*Celem programu jest wspieranie działalności muzeów poprzez tworzenie oraz systematyczne wzbogacanie zbiorów i kolekcji o randze narodowej i regionalnej*).
- c. Wspieranie działań muzealnych (*Celem programu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także - prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych i wydawniczych*).
- d. Ochrona zabytków archeologicznych (*Celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących niedostrukcyjne rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych*).
- e. Kultura ludowa i tradycyjna.
- f. Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą.
- g. Miejsca Pamięci Narodowej za granicą.
- h. Badania polskich strat wojennych.
- i. Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju (*Celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości*).
- j. Groby i cmentarze wojenne w kraju (*Celem programu jest wspieranie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi materialne świadectwo kluczowych wydarzeń z historii Polski związanych z walką i męczeństwem, a także wspieranie prowadzenia działań naukowych upowszechniających wiedzę na temat tych wydarzeń*).

2. Programy z zakresu twórczości artystycznej i edukacji kulturalnej; w tym m.in.:

- a. Edukacja kulturalna (*Celem programu jest wspieranie zadań z zakresu edukacji kulturalnej, ważnych dla rozwoju kapitału społecznego*).

3. Inne programy: m.in.

- a. Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- b. Rozwój sektorów kreatywnych.

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” wytycza strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego jakimi są:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;

- intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności konserwatorskiej;
- ograniczenie uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowania.

Rada Ministrów dnia 6 września 2005 r. przyjęła dodatkowy dokument strategiczny *Sektorowy Program Operacyjny: Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego*, w którym określono priorytety, kierunki i wysokości środków przeznaczonych na realizację zadań infrastrukturalnych z zakresu kultury i szkolnictwa artystycznego o charakterze ponadregionalnym, które będą uruchamiane z udziałem środków strukturalnych. Program jest uzupełnieniem działań z zakresu kultury realizowanych w ramach programów regionalnych i wzajemnie się uzupełniający z działaniami z zakresu kultury realizowanymi w innych programach sektorowych.

W programie określono dwa priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.
2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Zadania:

- rewaloryzacja i adaptacja zabytków oraz obiektów przemysłowych, powojennych na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne a także na inne cele społeczne;
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości (np. tworzenie regionalnych i narodowych produktów turystycznych);
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę;
- budowę i rozbudowę sieci informatycznych w celu promocji potencjału kulturowego regionów;
- inwentaryzację i digitalizację zabytków dziedzictwa nieruchomego i ruchomego oraz jego promocję;
- organizacja imprez o międzynarodowym charakterze;
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej;
- zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego wsi.

Uznanie sfery dziedzictwa kulturowego za podstawę rozwoju i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służy wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów, jak i dla mieszkańców, zwiększając warunki dostępu do uczestnictwa w różnych przejawach i aktywnościach kultury.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 jest zgodny z priorytetami *Narodowego Programu Kultury* oraz programami operacyjnymi *Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*, skierowanymi do jednostek samorządu terytorialnego.

V.1.c *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.*

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą Nr 239 dnia 13 grudnia 2011 r., MP poz. 252 z dnia 27 kwietnia 2012 r.) jest strategicznym dokumentem dotyczącym planowania i zagospodarowania przestrzennego kraju. Jest także częścią nowego systemu zarządzania rozwojem Polski, a wraz z długo- i średniookresową *Strategią Rozwoju Kraju* i z dziewięcioma strategiami zintegrowanymi stanowi spójną wizję rozwoju.

Przedstawionym celem strategicznym jest:

Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

Osiąganie tego celu odbywać się ma z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w ściśle ze sobą powiązanych i wzajemnie się dopełniających sześciu obszarach tematycznych, w tym:

Obszar 4 - poszanowanie środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych.

W ramach 4 *Celu*, *Koncepcja* przyjmuje zasadę gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, którą Polska w 2004 r. ratyfikowała Europejską Konwencję Krajobrazową (EKK).

Wdrożenie EKK obejmowało trzy poziomy działań: rozpoznanie zasobów, gospodarowanie nimi i edukację wspomagającą. Wszystkie działania są ściśle powiązane z konstytucyjnym wymogiem dbałości o przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju oraz dotyczą obszarów lądowych i morskich – szczególnie w odniesieniu do ochrony widoku.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 jest zgodny z Celem nr 4 *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*.

V.1.d *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.*

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą nr 104 dn. 18 czerwca 2013 r.) jest jedną z tzw. strategii zintegrowanych, służących wdrożeniu *Strategii Rozwoju Kraju 2020*.

Jako cel główny wskazano:

Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski,
w ramach którego określono cztery cele szczegółowe.

W dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad nimi, cel szczegółowy określony jako:
Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Cel ten definiuje Priorytet 4.1.:

Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej.

Dla Priorytetu 4.1 wyznaczono następujące kierunki działań:

- 4.1.1. Tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.
- 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.
- 4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.

Walory i potencjał tkwiący w dziedzictwie kulturowym są postrzegane w *Strategii* jako „kluczowy element potencjału kulturowego”, a tym samym jedną z „szans rozwojowych dla całego społeczeństwa”. W *Strategii* podnosi się także kwestię znaczenia aktywnej partycypacji społecznej w ochronie zabytków i opiece nad nimi.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 jest zgodny z kierunkiem 4.1.2 *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*.

V.1.e *Infrastruktura informacji przestrzennej (IIP).*

Podstawowym dokumentem prawnym regulującym kwestie funkcjonowania IIP na terenie Unii Europejskiej jest *Dyrektywa nr 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiają infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE)*.

Zgodnie z wymogami Komisji Europejskiej, w 2010 r. dokonano transpozycji przepisów unijnych na grunt prawa polskiego poprzez przyjęcie *Ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 1472; ze zmianami).

Aktami wykonawczymi do *Ustawy* są:

- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ewidencji zbiorów i usług danych przestrzennych objętych infrastrukturą informacji przestrzennej.*

- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 września 2010 r. w sprawie Rady Infrastruktury Informacji Przestrzennej.*

Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej określa m.in. zakres danych o zabytkach oraz sposób ich zamieszczania w formie usług sieciowych.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest organem odpowiedzialnym za wprowadzenie do infrastruktury informacji przestrzennej danych o zabytkach. Zadanie to powierzono dyrektorowi Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie.

Informacja o zabytkach nieruchomości, wpisanych do rejestru zabytków znajduje się na portalu mapowym (*geoportal.nid.pl*) Narodowego Instytutu Dziedzictwa: www.mapy.zabytek.gov.pl/nid/.

V.2 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach województwa dolnośląskiego.

V.2.a Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020 (przyjęty przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr XXIII/687/16 w dn. 28 czerwca 2016 r. i ogłoszony w Dz.U. Województwa Dolnośląskiego, Poz. 3706 z dn. 22 lipca 2016 r.) jest dokumentem określającym politykę Samorządu Województwa Dolnośląskiego w sferze opieki nad zabytkami, dotyczący realizacji zadań związanych ze sprawowaniem opieki nad dziedzictwem kulturowym i racjonalnego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego województwa dolnośląskiego. Opracowanie programu wynika z Art. 87 ust.1 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami)*, który zobowiązuje Zarząd Województwa do sporządzenia na okres 4 lat wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami.

Program skierowany jest do wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego realizujących zadania w sferze ochrony i opieki nad zabytkami, a także do instytucji i podmiotów, których działalność obejmuje ochronę dziedzictwa kulturowego, jednostek samorządu terytorialnego, obecnych i potencjalnych właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych oraz zainteresowanych ochroną i opieką nad zabytkami.

Przyjęta w Programie **wizja rozwoju**:

Wielokulturowe dziedzictwo Dolnego Śląska stanowi fundament nowoczesnego i otwartego regionu europejskiego.

wpisuje się w europejską politykę kulturalną, jest zgodna z zapisami *Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską* (Dz. Urz. UE 2006 C 321/E) i stanowi jeden z ważniejszych czynników rozwojowych.

Za cel strategiczny uznano:

Zachowanie i zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wzmacniania tożsamości Dolnego Śląska.

Zgodnie z tym założeniem przyjęto, że dziedzictwo kulturowe, będąc przedmiotem ochrony jest także zasobem umożliwiającym budowanie i utrwalanie wspólnej tożsamości oraz rozwijanie potencjału społecznego.

Cele operacyjne, podporządkowane celowi strategicznemu, wpisano w cztery pola działania:

- zasoby dziedzictwa kulturowego;
- tożsamość i społeczeństwo;
- zarządzanie;
- potencjał ekonomiczny.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020 wdrażany będzie wg opracowanych Instytucjonalnych Ram Wdrażania, w których określono i przypisano konkretne zadania i kompetencje, wpisujące się w cele, priorytety i działania *Programu*, odnosząc je do administracji, instytucji, jednostek samorządowych i organizacji realizujących działania w sferze ochrony i opieki nad zabytkami.

Instytucjonalne Ramy Wdrażania Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020, odnoszące się do jednostek samorządu terytorialnego (jst):

Zadania i kompetencje z obszaru:

Ochrona i opieka na zabytkami na terenie jst, współpraca w prowadzeniu skoordynowanych działań w sferze ochrony i opieki nad zabytkami (m.in. opracowanie programów opieki nad zabytkami) zawierają następujące cele (C.), priorytety (P.) i działania (D.):

C.1/P.1/D.3

C.1/P.2/D.2

C.2/P.1/D.2

C.2/P.2/D.1 i 2

C.3/P.1/D.3 i 4

C.3/P.2/D.2

Ad. C.1/P.1/D.3

Cel 1.

Poprawa skuteczności ochrony i stanu zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa.

Priorytet 1.

Rozpoznanie stanu zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa.

Działanie 3.

Identyfikacja i objęcie ochroną najcenniejszych wartości dziedzictwa kulturowego świadczących o specyfice i tożsamości województwa.

Zasadniczym zadaniem będzie zidentyfikowanie obiektów, zespołów, założeń przestrzennych, obszarów o najwyższych, unikalnych wartościach artystycznych, historycznych i krajobrazowych oraz wdrożenie odpowiednich mechanizmów ochrony w celu ich zachowania. W związku z tym, że wartości zabytkowe wytypowanych obiektów i obszarów mają znaczenie strategiczne, konieczne jest stosowanie w szerszym niż dotychczas zakresie takich form ochrony jak park kulturowy oraz ochrona obszarowa pojedynczych obiektów (m.in. wprowadzanie zapisów w dokumentach planistycznych).

Ad. C.1/P.2/D.2

Cel 1.

Poprawa skuteczności ochrony i stanu zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa

Priorytet 2

Wsparcie finansowe działań związanych z ratowaniem zabytków.

Działanie 2

Dofinansowanie prac remontowo-konserwatorskich oraz konserwacji zabytków znajdujących się na terenie województwa.

Samorząd województwa jako jednostka samorządu terytorialnego zobowiązany jest do objęcia ochroną zabytków znajdujących się na terenie województwa. Wsparcie finansowe w ramach tego działania będzie udzielane w ramach dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach niebędących w bezpośrednim zarządzie samorządu województwa.

Ad. C.2/P.1/D.2

Cel 2:

Wzmocnienie tożsamości Dolnoślązaków, a tym samym ich zaangażowania i akceptacji dla działań podejmowanych w celu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Priorytet 1:

Kształtowanie tożsamości regionalnej poprzez działania edukacyjne i promocyjne.

Działanie 2:

Rozszerzenie zasięgu i wzmocnienie znaczenia przedsięwzięć związanych z zachowaniem

Działanie polegać będzie na wspieraniu instytucji kultury samorządu województwa i innych podmiotów w organizacji wydarzeń o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym popularyzujących zabytki i upowszechniających wiedzę o dziedzictwie kulturowym Dolnego Śląska (m.in. Europejskie Dni Dziedzictwa, konferencje, wystawy, wykłady etc.). Podniesienie rangi imprez i wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe będzie realizowane także poprzez obejmowanie wydarzeń honorowym patronatem Marszałka Województwa Dolnośląskiego.

Ad. C.2/P.2/D.1 i 2

Cel 2:

Wzmocnienie tożsamości Dolnoślązaków, a tym samym ich zaangażowania i akceptacji dla działań podejmowanych w celu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Priorytet 2:

Wzmocnienie zaangażowania społecznego w zakresie opieki nad zabytkami.

Działanie 1:

Wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie tworzenia i funkcjonowania lokalnych muzeów.

Działanie polegać będzie na wspieraniu inicjatyw podmiotów prywatnych, organizacji społecznych i pozarządowych oraz jednostek samorządowych związanych z tworzeniem lokalnych muzeów, izb pamięci, skansenów itp. utrwalających historię, tradycje oraz twórczość artystyczną. Wsparcie osób i podmiotów kultywujących historię i tradycję ma na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych w zakresie ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego, a także wzmocnienie oferty edukacyjnej i turystycznej na Dolnym Śląsku.

Działanie 2:

Wspieranie przedsięwzięć mających na celu podnoszenie wiedzy w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

Działanie będzie realizowane poprzez organizację i wsparcie organizacji szkoleń, warsztatów, konferencji i innych form poszerzających wiedzę związaną z opieką nad zabytkami dla jst, właścicieli obiektów zabytkowych, fundacji i stowarzyszeń oraz placówek oświatowych.

Ad. C.3/P.1/D.3 i 4

Cel 3:

Efektywne i zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego Dolnego Śląska w oparciu o pełną wiedzę i kompetencje wielu podmiotów.

Priorytet 1:

Budowanie i wzmacnianie współpracy podmiotów zaangażowanych w ochronę dziedzictwa kulturowego.

Działanie 3:

Wspieranie zintegrowanych działań służących ochronie dziedzictwa kulturowego, krajobrazu i wartości przyrodniczych.

Działanie będzie polegać na promowaniu zintegrowanego i kompleksowego podejścia do ochrony krajobrazu kulturowego poprzez upowszechnianie wiedzy i promowanie idei powoływania parków kulturowych, parków krajobrazowych, a także wprowadzania zapisów w dokumentach planistycznych mających na celu ochronę zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, panoram, osi widokowych, sylwet itp.

Działanie 4:

Wspieranie wieloszczeblowej współpracy jako skutecznego mechanizmu zarządzania dziedzictwem kulturowym.

Działanie będzie polegać na dostarczaniu wiedzy i wspieraniu form wieloszczeblowej współpracy, w tym zwłaszcza partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-publicznych na rzecz ratowania, ochrony i adaptacji zabytków. Wieloszczeblowe modele współpracy są podstawą wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe i efektywnej realizacji celów, które przez wiele lat tradycyjnie zaliczane były do zadań publicznych.

Ad. C.3/P.2/D.2

Cel 3:

Efektywne i zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego Dolnego Śląska w oparciu o pełną wiedzę i kompetencje wielu podmiotów.

Priorytet 2:

Budowa zintegrowanego systemu informacji i monitoringu jako narzędzia wspomagania procesu decyzyjnego w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami.

Działanie 2:

Budowa i prowadzenie systemu monitoringu procesów ochrony dziedzictwa kulturowego.

Działanie polegać będzie na opracowaniu i wdrożeniu pierwszego etapu systemu monitorowania procesów ochrony, odnowy i przekształceń obiektów zabytkowych. System monitoringu będzie integralną częścią systemu informacji o zabytkach, a jego zadaniem będzie umożliwienie obserwacji procesów związanych z ochroną zabytków w ujęciu dynamicznym. Pierwszym etapem systemu będzie monitorowanie dofinansowania publicznego remontów i konserwacji zabytków w ramach środków finansowych w dyspozycji samorządu województwa, co będzie służyło podejmowaniu decyzji o przyznawaniu kolejnych dotacji.

Zadania i działania wskazane do realizacji w *Programie* dotyczą poprawy skuteczności ochrony i stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, systematycznego wzmacniania i utrwalania tożsamości Dolnoślązaków oraz budowania wiedzy o zabytkach i efektywnego zarządzania tymi zasobami.

Program określił także warunki organizacyjne i finansowe dla realizacji zadań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami zgodnie z kompetencjami Samorządu Województwa Dolnośląskiego.

Za wdrażanie *Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020* odpowiedzialne są wydziały UMWD i jednostki podlegające Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 jest zgodny z celami, priorytetami i działaniami skierowanymi do jednostek samorządu terytorialnego w *Programie Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020*.

V.2.b Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 r. – aktualizacja (przyjęta Uchwałą Nr XXXII/932/13 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 lutego 2013 r.) jest dokumentem strategicznym, wytyczającym cele, kierunki oraz stymulującym rozwój województwa.

Strategia jest spójna z *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020*, *Strategią Rozwoju Kraju 2020* oraz z zapisami *Strategii Europa 2020*.

W *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 r. - aktualizacja* zdefiniowano **wizję rozwoju regionu**:

Blisko siebie - blisko Europy - Dolny Śląsk 2020 jako zintegrowana wspólnota regionalna, region konkurencyjny, spójny, otwarty, dynamiczny...

Wizji tej podporządkowano **cel główny Strategii**:

Nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku - Dolny Śląsk regionem koncentracji innowacyjnych podmiotów produkcyjnych i usługowych współpracujących z rozwiniętym sektorem badawczym oraz intensywnego rozwoju nowoczesnej turystyki opartej o współpracę międzyregionalną i transgraniczną, tworzących razem atrakcyjne miejsca do życia dla mieszkańców o coraz wyższych kwalifikacjach i rozwiniętej kulturze obywatelskiej.

Realizacja celu głównego opierać się ma m.in. o **zasadę zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla następnych pokoleń (zasada zrównoważonego rozwoju)**.

Cel główny i cele szczegółowe podporządkowane są zasadzie równoważenia rozwoju, a ich osiągnięcie ma się odbywać poprzez realizację priorytetów przyjętych w *Makrostrefach*.

W odniesieniu **do zasobów i zachowania dziedzictwa kulturowego** istotne są:

1. *Makrosfera zasoby*:
 - a) ochrona i udostępnianie walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz kulturowych.;
 - b) wprowadzenie zasad udostępniania terenów cennych krajobrazowo dla działalności inwestycyjnej.
2. *Makrosfera turystyczna*:
 - a) wzmocnienie wizerunku regionu na terenie kraju, jak i Europy, jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku, miejsca otwartego, o nieprzeciętnych walorach przyrodniczych, kulturowych i uzdrowiskowych;
 - b) udostępnienie obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;
 - c) rozwój produktów turystycznych i rozbudowa infrastruktury turystycznej.

W *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 r.* uznano, że Dolny Śląsk dysponuje wszechstronnym potencjałem turystycznym, o czym decydują walory kulturowe, a zwłaszcza zasoby dziedzictwa materialnego, krajobrazowe i przyrodnicze, w większości objęte ochroną prawną.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2019-2022 jest zgodny z celami wyznaczonymi w *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 r.*

V.2.c *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020.*

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020 przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014 r., opublikowany w Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z dnia 22 maja 2014 r. poz. 2448.).

W odniesieniu do zasobów kulturowych, w przygotowanej *Diagnozie do Planu* zostały wskazane, najważniejsze uwarunkowania dla rozwoju przestrzennego województwa w sferze kulturowej:

- 1) położenie Dolnego Śląska, sprzyjające przenikaniu wpływów kulturowych z Czech i Niemiec oraz oddziaływaniu wielu ośrodków, przede wszystkim Wiednia, Pragi, Drezna, Berlina i Krakowa, przy częstych zmianach sytuacji politycznej, zdecydowały o jego czołowej pozycji w kraju pod względem nasycenia obiektami zabytkowymi o wysokiej klasie artystycznej i znaczeniu historycznym;
- 2) utrzymanie ww. pozycji regionu wiąże się z zapewnieniem warunków dla trwałego zachowania, zagospodarowania i utrzymania zabytkowych krajobrazów kulturowych oraz zespołów zabytków, takich jak: zabytki archeologiczne, miejskie i wiejskie zespoły zabytkowej zabudowy, obiekty architektury sakralnej, zespoły rezydencjonalne z założeniami parkowymi, obiekty architektury militarnej, zabytki przemysłu i techniki, miejsca upamiętniające ważne wydarzenia historyczne oraz miejsca martyrologii z okresu drugiej wojny światowej;
- 3) zachowaniu ww. wartości służy regionalny system ochrony dziedzictwa kulturowego, który tworzą obiekty i obszary zabytkowe, objęte międzynarodowymi i krajowymi formami ochrony (wpisy na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, uznanie za Pomnik Historii, parki kulturowe, wpisy do rejestru zabytków, objęcie ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wojewódzka i gminna ewidencja zabytków oraz wykaz zabytków).

Jednocześnie w *Diagnozie do Planu* wskazano pozytywne tendencje w zmianach stanu środowiska kulturowego regionu:

- 1) kontynuacja rewitalizacji historycznych zespołów staromiejskich, układów wiejskich oraz miejscowości turystyczno-uzdrowiskowych;
- 2) odnowa zabytkowych zespołów rezydencjonalnych wraz z adaptowaniem do nowych funkcji;
- 3) rozwój nowych form obszarowej ochrony krajobrazu kulturowego, w tym zwłaszcza systemu parków kulturowych.

Natomiast w odniesieniu do niekorzystnych tendencji, celem ich usunięcia lub ograniczenia zaproponowano:

- 1) kompleksową odbudowę zdegradowanych zespołów zabytkowych w obszarach historycznych centrów miast i wsi, zespołów rezydencjonalnych oraz nieużytkowanych kościołów i cmentarzy;
- 2) przeciwdziałanie dewastacji zabytków przemysłu i techniki, w szczególności wyłączonych z użytkowania obiektów infrastruktury kolejowej;
- 3) zagospodarowanie i udostępnianie wybranych stanowisk archeologicznych o charakterystycznych formach krajobrazowych;
- 4) promowanie i oznakowanie w terenie historycznych miejsc pamięci oraz utrzymanie pomników i cmentarzy wojennych.

Utrzymanie a także ochrona walorów zabytkowych krajobrazów kulturowych i jego elementów, zostało określone, jako jedno z kluczowych działań w celu poprawy ładu przestrzennego.

W tym celu, jak również w celu wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego, przy uwzględnieniu ochrony zasobów przyrodniczo-krajobrazowych, w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego* wyznaczono następujące kierunki działań i zasady ich realizacji:

1. harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego oraz poprawa stanu i wykorzystanie zespołów zabytkowych, realizowane przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - a) zachowania i odnowy walorów oraz cech krajobrazu kulturowego w miejscach o szczególnym znaczeniu dla tożsamości regionu,
 - b) ochrony miejsc o wysokich wartościach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz zachowanej historycznej strukturze przestrzennej,
 - c) zintegrowanego podejścia do waloryzacji, ochrony i zagospodarowania przestrzennego zasobów kulturowych;

Wyznaczone działania:

- utworzenie parków kulturowych na obszarach o wysokich walorach krajobrazu kulturowego,
- wprowadzenie na listę pomników historii obiektów zabytkowych o bardzo wysokich wartościach historycznych, naukowych i artystycznych.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020* wskazano na konkretne obiekty z obszaru miasta Kłodzka: część staromiejską oraz Twierdzę Kłodzko i Owczą Górę proponowane do wprowadzenia na listę pomników historii.

2. ochrona oraz poprawa stanu i wykorzystania zespołów zabytkowych, realizowana przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - a) uwzględniania w dokumentach strategicznych i planistycznych stref koncentracji zasobów dziedzictwa kulturowego, wymagających szczególnej ochrony ich wartości kulturowych i krajobrazowych,
 - b) prowadzenia kompleksowych rewitalizacji zespołów zabytkowych z możliwością wprowadzania nowych funkcji do obiektów zabytkowych,
 - c) eksponowania w sylwetach miejscowości dominant architektonicznych i ochrony wglądów na nie,
 - d) ochrony obiektów ujętych w rejestrach i ewidencjach zabytków, w tym zwłaszcza obiektów usługowych, produkcyjnych, a także dworców i przystanków kolejowych oraz wiaduktów i tuneli,
 - e) ochrony stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych;

Wyznaczone działania:

- realizacja kompleksowej rewitalizacji zabytkowych układów przestrzennych miast i zabytkowych zespołów,
- eksponowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych.

W *Planie* wskazano, że działania te odnoszą się do obszaru całego województwa dolnośląskiego.

Na terenie miasta Kłodzka wskazano *Twierdzę Kłodzko i Owczą Górę*, jako dwie strefy zintegrowanej ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu oraz obszary najwyższej ochrony.

3. ochrona dóbr kultury współczesnej, realizowana przy uwzględnieniu następujących zasad:
- a) uwzględnienia w planowaniu miejscowym ochrony wyróżniających się współczesnych, nie objętych ochroną zabytków, obiektów architektonicznych i zagospodarowania ich otoczenia,
 - b) prowadzenia badań i analiz dla wskazania ww. obiektów.

Wyznaczone działanie:

- wprowadzenie ochrony wybranych obiektów architektury współczesnej (w zakresie utrzymania ich form oraz ukształtowania);

W *Planie* wskazano, że działania te odnoszące się do obszaru całego województwa dolnośląskiego.

Na obszarze miasta Kłodzka nie wyznaczono innych, niż już istniejące, stref ochrony konserwatorskiej oraz nie wytypowano zabytkowych zespołów do objęcia ochroną poprzez utworzenie rezerwatów bądź parków kulturowych.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020* zakłada się opracowanie kompleksowych studiów i analiz dla wyodrębnionych 12 obszarów problemowych, uznanych w SRWD 2020 za Obszary Interwencji – w tym obszar nr 3 Ziemia Kłodzka.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 jest zgodny z wyznaczonymi celami polityki przestrzennej, zasadami i kierunkami działań w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020*.

VI. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

VI.1 Dokumenty Programowe Gminy Miejskiej Kłodzko.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 zgodny jest z dokumentami gminnymi o charakterze strategicznym:

- *Strategią Rozwoju Miasta Kłodzka – „Kłodzko 2030”*;
- *Programem Ochrony Środowiska dla miasta Kłodzka do 2020*;
- *Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2019-2028*;
- uchwałami budżetowymi,

jak również dokumentami wyznaczającymi kierunki polityki przestrzennej miasta, jakimi są:

- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kłodzka*;
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

VI.1.a Strategia Rozwoju Miasta Kłodzka – „Kłodzko 2030”.

Strategia Rozwoju Miasta Kłodzka – „Kłodzko 2030” przyjęta Uchwałą Nr LIII/402/2018 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 29 marca 2018 r.

Jest to podstawowy dokument strategiczny, w którym sformułowano **wizję** samorządowej jednostki terytorialnej:

„Kłodzko: Tętniąca życiem perła Dolnego Śląska”.

Strategia składa się z wizji, trzech celów strategicznych nazwanych *Twierdzami*, dziesięciu celów operacyjnych, trzydziestu pięciu działań i czterdziestu czterech poddziałań.

Jednocześnie w *Strategii* przyjęto trzy generalne priorytety (kierunki) działań oraz trzy modele przestrzeni miasta. Wszystkie podejmowane działania i poddziałania muszą jednocześnie realizować cele operacyjne, jak również wpisywać się w przyjęte ogólne założenia dotyczące przestrzeni miejskiej i kierunków działań celem osiągnięcia zamierzonego poziomu rozwoju społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego miasta, odpowiadającego przyjętej wizji.

Cele strategiczne:

1. Kłodzko Twierdza Piękna (S1)
2. Kłodzko Twierdza Bliskości (S2)
3. Kłodzko Twierdza Skarbów (S3)

Cele strategiczne i operacyjne mające służyć osiągnięciu wizji, istotne w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego:

Cel strategiczny 1: Kłodzko Twierdza Piękna

Część, która dotyczy estetyki, działań artystycznych, zagospodarowania przestrzeni miasta oraz poprawy stanu środowiska naturalnego.

Cel operacyjny 1: Miasto zadbanego dziedzictwa architektonicznego i urbanistycznego.

Cel operacyjny 2: Ożywienie Twierdzy Kłodzko i Owczej Góry.

Ad. 1 Celu operacyjnego

Działanie 1.1: Uporządkowanie i estetyczna harmonizacja przestrzeni w centrum (wokół Rynku): mała architektura, zielone skwery, informacja turystyczna (na temat kamienic, architektury sakralnej itd.).

Poddziałanie 1.1.1: Opracowanie księgi stylów, określającej jednolitość na poziomie takich szczegółów jak dachy, stolarka okienna, szyldy, bruki itd.

Poddziałanie 1.1.3: Przyciągnięcie inwestorów poprzez sukcesywne przeprowadzanie remontów kamienic na terenie starego miasta przy ścisłej współpracy z WUOZ we Wrocławiu Delegaturą w Wałbrzychu; zabezpieczenie budynków będących w ruinie oraz przeznaczenia np. na galerie; odsłonięcie, iluminacja i przeszklenie części fundamentów najciekawszych kamienic w centrum miasta, uczynienie z nich jednej z atrakcji starówki, nawiązujących do historii miasta podziemi; rewitalizacja podwórek kwartałów kamienic.

Poddziałanie 1.1.4: Popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kłodzkim dla mieszkańców i turystów, poprzez: stworzenie poradnika dobrych praktyk dla właścicieli zabytkowych obiektów z terenu miasta; spotkania z właścicielami i mieszkańcami obiektów zabytkowych; informacje o możliwościach dotacji do remontów obiektów zabytkowych; organizowanie konkursu na *Zabytek Zadbany*; zwiększenie ilości tablic informacyjnych; stworzenie na potrzeby szkół w mieście scenariuszy przykładowych lekcji terenowych, uwzględniających nietypowe kłodzkie zabytki i ciekawe, zapomniane miejsca, jako element wiedzy o regionie, nauki geografii i historii.

Działanie 1.2: Wykorzystanie atutu zróżnicowanej struktury przestrzennej miasta.

Poddziałanie 1.2.1 Podniesienie prestiżu „staromiejskiego i śródmiejskiego stylu zamieszkiwania”, poprzez ograniczenie chaosu reklamowego; poprowadzenie ścieżek edukacyjnych; opracowanie tzw. gier miejskich po stylach i artefaktach architektonicznych.

Poddziałanie 1.2.2 Wzmocnienie identyfikacji z kameralnymi osiedlami z lat 20. i 30. XX w. poprzez m.in. odpowiednie zapisy w mpzp oraz wykreowanie lokalnych centrów.

Poddziałanie 1.2.3 Szlaki piesze/rowerowe po Kłodzku drogą zabytków; platforma internetowa z dokładnym opisem szlaków. M.in. tematyczne trasy i ścieżki edukacyjne, np. szlaki zabytków, w tym zabytków techniki, z umieszczonymi tablicami informacyjnymi oraz uwzględniające walory krajobrazowe, jako atrakcyjne miejsca przystankowe i łączniki pomiędzy szlakami; uwzględnienie wielokulturowości, w tym elementów nawiązujących do historii i kultury Czech.

Działanie 1.3 Rewitalizacje infrastrukturalne wybranych rejonów.

Poddziałanie 1.3.1 Remont, rewitalizacja i adaptacja lokali w kamienicach centrum i śródmieścia Kłodzka, szczególnie na wschód od linii kolejowej. Wspieranie z uwagi na położenie pomiędzy trzema obszarami miasta: starego miasta z Twierdzą Kłodzką, koszar oraz twierdzy Owcza Góra.

Poddziałanie 1.3.2 Aktywizacja turystyczna i kulturalna koszar przy ul. Wyspiańskiego, m.in. poprzez zagospodarowanie obiektów nieużytkowanych

Poddziałanie 1.3.3 Aktywizacja przestrzeni nad Młynówką i Nysą, poprzez zabezpieczenie i remonty obiektów poprzemysłowych (młyny, browar) oraz ich adaptacja.

Ad. 2 Celu operacyjnego

Działanie 2.1. Twierdza Kłodzka

Poddziałanie 2.1.2 Modernizacja wystawy i ścieżki edukacyjnej, poprzez multimedialne wykorzystanie archiwaliów.

VI.1.b Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Kłodzko.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Kłodzko (przyjęty Uchwałą Nr XXXVIII/306/2005 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 30 czerwca 2005 r.).

W Programie przedstawiono długoterminowy cel:

Osiągnięcie harmonijnego, zrównoważonego rozwoju miasta, w którym wymagania ochrony środowiska mają nie tylko istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy.

Poprawa stanu środowiska naturalnego i zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego ma nastąpić poprzez realizację określonych celów krótko i długoterminowych w kilku obszarach, m.in. w obszarze:

Ochrona przyrody i wartości kulturowych oraz ich wykorzystanie dla celów turystyki.

Cele długoterminowe, w tym:

1. Określenie zasobów przyrodniczych miasta (stała aktualizacja istniejącej *Inwentaryzacji przyrodniczej miasta Kłodzka*).
2. Ochrona cennych przyrodniczo obszarów (m.in. poprzez ochronę przyrody i krajobrazu o wysokich warunkach przyrodniczych oraz utrzymanie bioróżnorodności oraz adaptacja na potrzeby edukacyjne).

Cele krótkoterminowe, w tym:

1. Tworzenie nowych obszarów i obiektów chronionych:
 - a. utworzenie nowych rezerwatów i użytków ekologicznych:
 - obszar ze stawem wokół cegielni przy ul. Zajęczej
 - obszar wokół Twierdzy Kłodzko
 - obszar Fortu Owcza Góra
 - b. tworzenie nowych pomników przyrody ożywionej i nieożywionej, po aktualizacji inwentaryzacji przyrody
 - c. opracowanie inwentaryzacji dendrologicznej parków
2. Odpowiednie kształtowanie ruchu turystycznego:
 - a. tworzenie nowych szlaków turystycznych;
 - b. opracowanie programu udostępniania obszarów szczególnie chronionych, celem ograniczenia ich degradacji;
 - c. edukacja i promocja turystyczna.

Formy ochrony prawnej wartości przyrodniczych w mieście Kłodzku obejmują:

1. pomniki przyrody: pomniki przyrody ożywionej (3 pojedyncze drzewa: tulipanowiec amerykański, na terenie parku p/ul. Daszyńskiego; jesion wyniosły, na terenie parku p/ul. Armii Krajowej; cis pospolity, posesja prywatna ul. Rajska 5).

Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. Nr 221 z dnia 19 sierpnia 2008 r. poz. 2494)

2. W granicach administracyjnych miasta Kłodzka brak terenów należących do europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000.

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska*, *Program ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej Kłodzko* zawiera cele działań proekologicznych. Definiując cele i zadania, przedstawia równocześnie monitoring ich realizacji oraz najważniejsze źródła finansowania potrzebne na wdrożenie założeń.

VI.1.c *Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2019-2028.*

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2019-2028, przyjęta Uchwałą Nr III/20/2018 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 19 grudnia 2018 r., z późniejszymi, w tym ostatnią aktualizacją przyjęta Uchwałą Nr XI/74/2019 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 29 sierpnia 2019 r.

Wieloletnia Prognoza Finansowa jest wieloletnim dokumentem strategicznym, stanowiącym podstawę rozwoju samorządów; wynika z wydatków majątkowych na planowane i realizowane przedsięwzięcia, a także prognozy kwoty długu na okres zaciągniętych i planowanych do zaciągnięcia zobowiązań.

Zadania związane z obszarem ochrona środowiska kulturowego, to m.in.:

- rewitalizacja społeczna i przestrzenna Kłodzka;
- utrzymanie i pielęgnacja zieleni miejskiej (cmentarze, parki);
- administrowanie i utrzymanie cmentarzy komunalnych;
- opracowanie MPZP dla wybranych obszarów;
- budowa innowacyjnych E-Uслуг.

Wydatki podzielono na:

1. wydatki bieżące (pkt 1.1.1 oraz 1.3.1)
2. wydatki majątkowe (pkt 1.1.2 oraz 1.3.2)

Niektóre z zadań:

poz. 1.1.1.8

„Rewitalizacja społeczna i przestrzenna Kłodzka i Krosnowic – rozbudowa infrastruktury” (zakończenie całego przedsięwzięcia 2020 r.), w tym:

- zagospodarowanie placu (wnętrze bloku urbanistycznego) przy ul. Czeskiej,
- zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni przy ul. W. Łukasińskiego
- utworzenie Centrum Aktywności Lokalnej przy ul. W. Łukasińskiego 43.

„Rozwój terenów zieleni w mieście Kłodzku”, w tym:

- zagospodarowanie przestrzeni publicznej, skweru im. Weroniki Kumko”.

poz. 1.1.2.6

„Centra dawnych rzemiosł na szlaku Via Fabrylis - uruchomienie Centrum Dawnego Szklarstwa w Kłodzku” - kultura i ochrona dziedzictwa narodowego; w tym:

- środki na odrestaurowanie budynku będącego siedzibą Muzeum Ziemi Kłodzkiej.

VI.1.d *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kłodzka, 2018.*

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kłodzka zostało uchwalone Uchwałą Nr LXI/475/2018 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 15 listopada 2018 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, obok strategii rozwoju miasta, jest najważniejszym dokumentem planistycznym gminy. Dokument ma na celu określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia w nim zawarte są wiążące dla sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dzięki czemu wizja zawarta w *Studium* przekłada się na lokalne prawo i kształtuje rozwój miasta.

W *Studium*, w obszarze środowiska kulturowego, określono:

1. obszary i zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym krajobrazu kulturowego;
2. obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków oraz obszary objęte ścisłą ochroną konserwatorską podlegają rygorom prawnym wynikającym z treści odpowiednich aktów prawnych, przede wszystkim wynikających z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dla obiektów ujętych w rejestrze zabytków zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich przy realizacji robót budowlanych, zmianach zagospodarowania i użytkowania obiektów. Wszelkie działania przy zabytku mogą odbywać się po uzgodnieniach i pozytywnej opinii i decyzji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.)

W celu polepszenia ładu przestrzennego wskazano m.in. na elementy wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- ochrona zabytków i stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz obejmowanie ochroną prawną obiektów i stanowisk nie wpisanych do rejestru poprzez ustalenia planów miejscowych w tym ich aktualizację;
- ochronę walorów krajobrazowych i widokowych poprzez objęcie ochroną wszystkich obszarów wyróżniających się wartościami środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu;
- zachowanie historycznego układu przestrzennego, w tym układu dróg i przebiegu linii zabudowy;
- w obszarze historycznego centrum dostosowanie nowej zabudowy do historycznej; przebudowa lub usunięcie obiektów dysharmonizujących;
- zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego decydując o tożsamości miasta.
- podnoszenie świadomości lokalnej co do wartości spuścizny historycznej, oraz jej wpływu na turystykę i agroturystykę,

W *Studium* nie wskazano z terenu miasta Kłodzka dóbr kultury współczesnej.

W *Studium* zamieszczono również sposób ochrony i zadania dotyczące Fortecznego Parku Kulturowego – Twierdza Kłodzko powołanego *Uchwałą Nr XLIII/355/2005 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 27 października 2005 r.*; m.in.:

- sporządzenie przez Burmistrza Kłodzka planu ochrony *Parku*;
- powołanie jednostki zarządzającej; zapewnienie odpowiedniego monitoringu; zabezpieczenie w budżetach miasta środków finansowych.

VI.1.e Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Wyznaczone w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kłodzka* (Uchwała Nr LXI/475/2018 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 15 listopada 2018 r.) oraz w *Strategii Rozwoju Miasta Kłodzka – „Kłodzko 2030”* (Uchwała Nr LIII/402/2018 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 29 marca 2018 r.) zasady kształtowania polityki przestrzennej są realizowane poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Plany, będąc aktami prawa miejscowego uchwalanymi przez Radę Miejską Kłodzka i ogłaszanymi w Dziennikach Urzędowych Województwa Dolnośląskiego (warunek ich obowiązywania), są podstawą wydawania decyzji administracyjnych w gospodarce przestrzennej miasta.

Plany zawierają m.in.:

- zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego,
- zasady ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego,
- zasady kształtowania przestrzeni publicznych,
- kształtowanie zabudowy oraz zagospodarowanie terenu.

Na podstawie *Raportu o Stanie Gminy Miejskiej Kłodzko za 2018 r. (opracowanego V’2019)*, miasto Kłodzko posiada pokrycie planistyczne obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w wymiarze 49,27% powierzchni (rzeczywista wartość ustalona podczas opracowania *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kłodzko* wynosi 53,20%). Wykaz aktualnych i obowiązujących *mpzp* dostępny na stronie internetowej UM Kłodzko: <http://www.um.bip.klodzko.pl>.

Do dnia 31.XII.2018 r. Rada Miejska Kłodzka podjęła 11 uchwał w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowych lub zmiany istniejących *mpzp*.

Na terenie miasta Kłodzka nie występują uwarunkowania formalno-prawne wynikające z przepisów odrębnych, które narzucałyby obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z Art. 22 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, wszelkie zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniom z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

VI.1.f Uchwała Rady Miejskiej Kłodzka w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji.

Na podstawie Art. 81 ust. 1 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, Rada Miejska Kłodzka przyjęła *Uchwałę Nr XXX/229/2016 z dnia 29 września 2016 r.* (Dz. U. Woj. Dolnośląskiego z dnia 12 października 2016 r. poz. 4603) *w sprawie zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.*

W Uchwale, w §3 i §4 ustalono zasady udzielania i zakres dotacji, określony w Art. 77 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.*

Zgodnie z obowiązującymi w danych okresach uchwałach, w corocznie opracowywanym i uchwalonym do realizacji budżecie miasta rezerwowane są środki finansowe na realizację prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach położonych na terenie miasta Kłodzka.

Dotacje udzielane są osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym, które posiadają tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego.

- 2015 r.
Uchwała Nr XVII/132/2015 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 26 listopada 2015 r. dotycząca dotacji na remont dachu *pałacu miejskiego Wallisów, ul. Czeskiej 30 w Kłodzku; nr rejestru zabytków A/4378/1108 z dn. 25.05.1964*
kwota 30.000,00 PLN
- 2016 r.
Uchwała Nr XXV/204/2016 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 23 czerwca 2016 r. dotycząca dotacji na remont elewacji frontowej *kamienicy, ul. Armii Krajowej 11 w Kłodzku; nr rejestru zabytków A/4344/1012 z dn. 09.01.1964*
kwota 29.432,70 PLN
- 2017 r.
Uchwała Nr XLIV/326/2017 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 29 czerwca 2017 r. dotycząca dotacji na remont dachu *kamienicy, ul. Kościelna 4 w Kłodzku; nr rejestru zabytków A/4387/1227/Wł z dn. 16.06.1986*
kwota 30.000,00 PLN
- 2018 r.
Dotacji nie udzielono.

Uchwała Rady Miejskiej Kłodzka w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji obowiązuje do dnia 31 grudnia 2020 r.

VI.1.g Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2015-2020.

Opracowany zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1398; ze zmianami).

Rewitalizacja – rozumiana jest, jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy tego procesu, na podstawie programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji – to wieloletni plan działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej lub technicznej zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Procesy rewitalizacyjne sterowane są przez jednostki samorządu terytorialnego przy akceptacji i współpracy lokalnej społeczności.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2015-2020 przyjęty Uchwałą Nr XXVII/213/2016 Rady Miejskiej w Kłodzku dnia 25 sierpnia 2016 r.

Lokalny Program Rewitalizacji..... to dokument, który jest podstawą do prowadzenia działań rewitalizacyjnych w gminie oraz ubiegania się o środki z UE w zakresie wybranych działań w programach operacyjnych. *Program* obejmuje pięć głównych sfer: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną, środowiskową. Zadania realizowane w ramach *Programu* pozwolą na szeroko rozumianą aktywizację społeczną, poprzez umożliwienie ubiegania się interesariuszy rewitalizacji (tj. wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkalnych, przedsiębiorców, instytucji pomocy społecznej, instytucji kultury, organizacji pozarządowych, itd.) o fundusze UE, w tym pochodzące z RPO WD na lata 2014-2020.

Wyznaczony w *Programie* obszar rewitalizacji – **centrum miasta**, obejmuje powierzchnię 1,68 km² (co stanowi ok. **7% powierzchni gminy**) i jest zamieszkiwany przez 8.760 osób (**29,08% wszystkich mieszkańców**).

W strategii rewitalizacji przedstawiono **wizję**:

Obszar Rewitalizowany rozwinie się w wyniku połączenia tradycji i nowoczesności. Mieszkańcy, wspólnie z lokalnymi władzami uaktywnią endogenne potencjały Obszaru, czym doprowadzą do jego trwałego rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu. Rozwój ten oparty na współdziałaniu, współdecydowaniu i współodpowiedzialności lokalnej społeczności odbywać się będzie z poszanowaniem środowiska naturalnego.

oraz zdefiniowano cele i kierunki działań.

Przykładowe działania rewitalizacyjne w obszarze kulturowej:

- Rozwój infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, turystycznej na Obszarze Rewitalizowanym.
- Rozwój Fortecznego Parku Kulturowego.
- Tworzenie centrów aktywizacji lokalnej.
- Zmiana wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez uporządkowanie przestrzeni publicznej.

VI.1.h Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Kłodzka na lata 2018-2022

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Kłodzka na lata 2018-2022 przyjęty Uchwałą Nr LIV/406/2018 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 25 kwietnia 2018 r.

Mieszkaniowy zasób Gminy Miasta Kłodzka stanowią lokale mieszkalne położone w budynkach stanowiących w całości własność miasta i lokale będące własnością miasta w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2017 r. zasób mieszkaniowy Gminy Miasta Kłodzka obejmuje :

- 62 budynki będące w całości własnością Gminy, w których znajduje się 455 lokali
- 369 budynków, stanowiących przedmiot współwłasności, w których Gmina posiada 990 lokali.

Łącznie mieszkaniowy zasób Gminy Miasta Kłodzka to 431 budynków, z czego w Gminnej Ewidencji Zabytków figuruje 271 obiektów powstałych przed 1945 r.

Potrzeby remontów i modernizacji zasobu mieszkaniowego wynikają ze struktury wiekowej obiektów; na lata 2018 – 2022; w zestawieniu rzeczowym zostały one zawarte w *Tabeli nr 5 Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Kłodzka.....*

Rozproszenie udziałów Gminy we wspólnotach mieszkaniowych skutkuje zwiększeniem kosztów utrzymania mieszkaniowego zasobu. Podejmowane działania, na wyprowadzeniu własności Gminy Miasta Kłodzka z budynków wspólnot mieszkaniowych, polegają m.in. na sprzedaży komunalnych lokali mieszkalnych na zasadach preferencyjnych (szczegółowe zasady sprzedaży lokali mieszkalnych, wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy określa odrębna uchwała Rady Miejskiej w Kłodzku (obowiązująca: *Uchwała Nr VI/37/2019 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 28 lutego 2019 r.*, opublikowana na Dz. U. Woj. Dolnośląskiego z dnia 12 marca 2019 r., poz. 1648).

Z gminnego zasobu mieszkaniowego budynków, stanowiących 100 % własność Gminy Miasta Kłodzka, wytypowano obiekty, które nie będą przeznaczone do sprzedaży – 28 obiektów, z przeznaczeniem na mieszkania komunalne, socjalne dla najuboższych mieszkańców.

Wykaz niezbywalnych budynków gminnych zawiera *Tabela nr 10 Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Kłodzka.....*; pod nr 8 – ul. Łukasieńskiego 32 figuruje obiekt ujęty w GEZ Miasta Kłodzka.

VI.1.i *Plan ochrony zabytków miasta Kłodzka na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, 2011.*

Opracowany na podstawie *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* (Dz. U. nr 212 z dnia 29 września 2004 r., poz. 2153)

Zatwierdzony przez Szefa Obrony Cywilnej Miasta Kłodzka; sporządzony i aktualizowany przez Zespół Zarządzania Kryzysowego i Obrony Cywilnej (dostępny w siedzibie Urzędu Miasta Kłodzka).

VI.2. Ochrona zabytków miasta Kłodzka – prawne formy ochrony.

Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, 2245; z późniejszymi zmianami) jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.

Art. 7. *Ustawa* stanowi, że formami ochrony zabytków są:

1) wpis do rejestru zabytków;

- Zgodnie z Art. 9 Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy; do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości. Decyzja o wpisie do rejestru stanowi podstawę wpisu w katastrze nieruchomości, jak również informację o wpisie do rejestru zabytku nieruchomego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
- Zgodnie z Art. 10 Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej.

Sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. nr 113, poz. 661; ze zmianami).

Informacje o zabytkach nieruchomych, w tym archeologicznych, wpisanych do rejestru zostały opublikowane na internetowym portalu mapowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa (www.mapy.zabytek.gov.pl/nid/).

1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa:

Zgodnie z Art. 14a listę prowadzi minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa narodowego, (.....), na podstawie decyzji wydawane przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku ruchomego.

2) uznanie za pomnik historii:

Zgodnie z Art. 15 Na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice.

3) utworzenie parku kulturowego:

Zgodnie z Art. 16.1 Rada Gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

4) ustalenia ochrony w dokumentach prawa miejscowego:

Zgodnie z Art. 18 Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się w (...) koncepcjach, analizach, planach i studiach albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

VI.2.a Rejestr zabytków miasta Kłodzka.Rejestr zabytków nieruchomych

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji przeznaczenia obiektu wymagają pisemnej akceptacji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r., poz. 1609 ze zmianami), określa tryb i sposób wydawania pozwoleń, przede wszystkim na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, prac budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych określonych w *Ustawie z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* przy zabytkach wpisanych do rejestru, robót

budowlanych w otoczeniu zabytku, badań archeologicznych, a także precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych oraz tryb postępowania.

Do rejestru zabytków nieruchomych z obszaru miasta Kłodzka wpisane są:

- **102** obiekty (budynki, budownictwo przemysłowe, mosty, zespoły, cmentarze);
- **1** obszar (układ urbanistyczny);
- **5** stanowisk archeologicznych.

TABELA NR 1 – WYKAZ ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH MIASTA KŁODZKA.

REJESTR ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Wpis do rejestru
1	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	1	1611 r., XIX w.	A/4343/1074/Wł z dnia 1984.11.30
2	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	2	1885 r.	A/4342/1075/Wł z dnia 1984.11.30
3	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	5	2 poł. XIX w	A/4341/1076/Wł z dnia 1984.11.30
4	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	6	XVII w., 1899 r., 1912 r.	A/4338/1061/Wł z dnia 1984.11.30
3	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	11	ok. 1730 r., pocz. XX w.	A/4344/1012 z dnia 1964.01.09
4	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	29	XVIII, XIX/XX w., 1975 r.	A/4337/1225/Wł z dnia 1987.06.16
5	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	31	2 poł. XVIII, XIX/XX w., 1975 r.	A/4339/1078/Wł z dnia 1984.12.03
6	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	33	XVIIIw, XIX w., 1975 r.	A/4340/1079/Wł z dnia 1984.12.03
7	DOM MIESZKALNY	ul. Bł. Ks. Gerharda Hirschfeldera	2	XVI, XVIII, XX w	A/4377/1222/Wł z dnia 1987.06.16
8	PAŁAC CZYNSZOWY	ul. Bohaterów Getta	3	k. XIX w.	A/5817 z dnia 2012.03.29
9	CMENTARZ ŻYDOWSKI	ul. Bohaterów Getta	18	1833 r.	A/740 z dnia 2006.03.22
10	OFICyna MIESZKALNA	ul. Braci Gierymskich	1	XVII w., 2 poł. XIX w., p. XX w.	A/4366/1635/Wł z dnia 1998.12.01

11	KAMIENICA	ul. Braci Gierymskich	6	pocz. XVIII, pocz. XX w.	A/4361/1055/Wł z dnia 1984.11.30
12	KAMIENICA "POD KOZŁEM"	ul. Braci Gierymskich	8	ok. 1600 r., pocz. XX w	A/4362/1013 z dnia 1964.01.09
13	KAMIENICA Z MASARNIĄ NA PARTERZE	ul. Braci Gierymskich	10	XIX/XX w.	A/4363/1057/Wł z dnia 1984.11.30
14	KAMIENICA	ul. Braci Gierymskich	12	1912 r.	A/4364/1058/Wł z dnia 1984.11.30
15	DOM MIESZKALNY I GOSPODA "POD LWEM"	ul. Braci Gierymskich	14	2 poł. XVIII, XIX/XX w.	A/4365/1059/Wł z dnia 1984.11.30
16	WIEŻA RATUSZOWA	pl. Bolesława Chrobrego		2 poł. XVI, XVII, 1890 r.	A/4348/738 z dnia 1960.09.13
17	RATUSZ	pl. Bolesława Chrobrego	1,2, 3	XIV – XVIII w., 1890 r.	A/4349/776/Wł z dnia 1981.05.14
18	BANK	pl. Bolesława Chrobrego	4	k. XIX w.	A/4350/1071/Wł z dnia 1984.12.03
19	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	5	pocz. XVIII, k. XIX w.	A/4351/1072/Wł z dnia 1984.12.03
20	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	6	XVI, XVIII, k. XIX, XX w.	A/1074/1-3 z dnia 2008.07.11
21	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	7	XVII, XIX w.	633/A/05/1-2 z dnia 2005.10.20
22	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego	7a	XVII, XIX w.	633/A/05/1-2 z dnia 2005.10.20
23	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	8	1865 r., pocz. XX w.	A/4352/1554/Wł z dnia 1997.03.13
24	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego	8a	k. XVIII w.	A/1062 z dnia 2008.05.23
25	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	9a	XVII, poł. XIX w.	A/4353/1080/Wł z dnia 1984.12.03
26	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	11	XVIII, k. XIX w.	552/A/05/1-2 z dnia 2005.08.11
27	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	12	XVIII, XIX w	550/1-2/A/05 z dnia 2005.08.02

28	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego	12a	XVIII, XIX w.	550/1-2/A/05 z dnia 2005.08.02
29	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	13	XVIII, pocz. XIX w.	A/4354/1081/Wł z dnia 1984.12.03
30	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	14	XVIII, k. XIX w	551/A/05 z dnia 2005.08.02
31	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	14a	XVIII, 2 poł. XIX w.	551/A/05 z dnia 2005.08.02
32	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	15	1585 - 1588, ok.. 1700 r., XX w.	A/4355/1640 z dnia 1966.04.12
33	DOM HANDLOWY	pl. Bolesława Chrobrego	19	XVIII, pocz. XX w., 1980 r.	736/A/06 z dnia 2006.02.17
34	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	32	k. XVII, pocz. XX w., po 1945r.	A/4357/1067/Wł z dnia 1984.11.30
35	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	34	2 poł. XVI, ok. 1800 r., pocz. XX w.	A/4358/1068/Wł z dnia 1984.12.03
36	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	35	2 poł. XVI, ok. 1800 r., pocz. XX w.	A/4359/1069/Wł z dnia 1984.12.03
37	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	36	2 poł. XVI, ok. 1700 , 1886 r.	A/4360/1070/Wł z dnia 1984.12.03
38	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego 5a/Nad Kanałem 9	5a/ 9	XVI w., XVIII w.	A/1074/1-3 z dnia 2008.07.11
39	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego 6a/Nad Kanałem 9	6a/ 9	XVIII w.	A/1074/1-3 z dnia 2008.07.11
40	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego/Nad Kanałem	11a	XVIII w.	552/A/05/1-2 z dnia 2005.08.11
41	BROWAR	ul. Czeska	21	1869, 1921 r.	A/923 z dnia 2006.10.09

42	PAŁAC MIEJSKI WALLISÓW	ul. Czeska	30	ok. 1720, 1918 r.	A/4378/1108 z dnia 1964.05.25
43	KAMIENICA	ul. Czeska	32	pocz. XVIII w., 1869 r.	A/1085 z dnia 2008.10.03
44	DOM MIESZKALNY BARONÓW VON FITSCHEN	ul. Czeska	34	XVI, 1737 r., k. XIX w.	A/4379/1062/Wł z dnia 1984.12.03
45	KLASZTOR	ul. Czeska	36	XVI, XVIII, XIX w.	1065/Wł z dnia 1984.12.03
46	DOM MIESZKALNY	ul. Czeska	38	XVII/XVIII, XIX/XX w.	A/4381/1064/Wł z dnia 1984.12.03
47	DOM MIESZKALNY	ul. Czeska	40	XVI, XVIII, k. XIX w	A/4382/1063/Wł z dnia 1984.12.03
48	MŁYN Z CZĘŚCIĄ MIESZKALNĄ w zespole młyna	ul. Daszyńskiego	18	XVIII/XIX w	A/6048 z dnia 2017.05.24
49	BUDYNEK TURBINOWNI w zespole młyna	ul. Daszyńskiego	18	1923 r.	A/6048 z dnia 2017.05.24
50	ŁAŹNIA MIEJSKA Z CZĘŚCIĄ MIESZKALNĄ	ul. Floriana Szarego	4	1906 r.	A/4383/1629/Wł z dnia 1998.10.01
51	KOŚCIÓŁ KLASZTORNY MINORYTÓW	pl. Franciszkański	1	l. 1628 - 1631, 1711 r., pocz. XX w	A/1754/1107 z dnia 1964.05.25
52	KLASZTOR MINORYTÓW	pl. Franciszkański	1	1678 r., l. 1723 – 1744 r., ok. 1800 r.	A/1754/1107 z dnia 1964.05.25
53	TWIERDZA GŁÓWNA	ul. Grodzisko		2 poł. XVIII w.	A/4346/691 z dnia 1960.05.10
54	ZAJAZD "WOLFSSCHLUCHT	ul. Grottgera	5	XVII, pocz. XX w. 2 poł. XIX w.	A/4366/1635/Wł z dnia 1998.12.01
55	DOM MIESZKALNY	ul. Grunwaldzka	4	1900 r	A/4384/1624/Wł z dnia 1998.06.05
56	DOM MIESZKALNY	ul. Grunwaldzka	6	1900 r.	A/4384/1624/Wł z dnia 1998.06.05
57	POCZTA	pl. Władysława Jagiełły	2	1877 - 1879 r.	A/4391/1082/Wł z dnia 1984.12.03

58	KAMIENICA	pl. Władysława Jagiełły	3	1897 r.	A/4392/1218/Wł z dnia 1987.06.16
59	KAMIENICA	pl. Władysława Jagiełły	4	pocz. XX w.	A/4393/1217/Wł z dnia 1987.06.16
60	KAMIENICA	ul. Kościelna	1	poł. XVI, k. XIX w.	A/4385/1220/Wł z dnia 1987.06.16
61	KAMIENICA	ul. Kościelna	3	1576 r., 2 poł. XIX, XX w.	A/4386/1219/Wł z dnia 1987.06.16
62	KAMIENICA	ul. Kościelna	4	k. XVI, k. XIX w.	A/4387/1227/Wł z dnia 1987.06.16
63	KAMIENICA	ul. Kościelna	5	XVI, XVIII, XIX/XX w.	A/4388/1060/Wł z dnia 1984.12.03
64	KAMIENICA	ul. Kościelna	6	1 poł. XVIII, pocz. XX w.	A/4389/1226/Wł z dnia 1987.06.16
65	BRAMA CMENTARNA "CZARNA" Z GRUPĄ RZEŹ- BIARSKĄ ŚW. JEZUITÓW	pl. Kościelny		2 poł. XVII w	A/4336/1073/Wł z dnia 1984.12.03
66	KOŚCIÓŁ JOANNITÓW, NAST. JEZUITÓW	pl. Kościelny	1	poł. XIV, pocz. XVI, XVII w	A/1675/89 z dnia 1949.03.29
67	PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA	pl. Kościelny	7	XIV - XVIII w.	A/4347/650/Wł z dnia 1977.01.03
68	KOLEGIUM JEZUICKIE	pl. Kościelny 8, 9 i ul. Wojska Pol- skiego 11		1664 – 1665 r., 1690 r.	A/4327/1014 z dnia 1964.01.09
69	KAMIENICA	ul. Lutycka	11	pocz. XX w	A/5820 z dnia 2012.04.17
70	KONWIKT JEZUICKI ŚW. ALOJZEGO GONZAGI	ul. Łukasiewicza	4	XVII w.	A/4323/994/Wł z dnia 1984.04.03
71	OGRÓD p/Konwikcie Jezuickim, ob. p/Muzeum Ziemi Kłodzkiej	ul. Łukasiewicza	4	k.XVII/XVIII w.	A/4324/1334/Wł z dnia 1991.05.07
72	KOSZARY NR 5	ul. Łukasiewicza	26	1748 - 1751 r.	A/4374/1049/Wł z dnia 1984.11.30
73	MAGAZYN WOJSKOWY NR 1	ul. Łukasiewicza	28	1748 - 1751 r.	A/4375/1050/Wł z dnia 1984.11.30

74	MAGAZYN WOJSKOWY NR 2	ul. Łukasieńskiego	30	1748 - 1751 r.	A/4376/1051/Wł z dnia 1984.12.03
75	KLASZTOR BERNARDYNÓW, OB. FRANCISZKANEK	ul. Łukasieńskiego	34	1478 r., 1546 r., 2 poł. XVII w., pocz. XIX w	A/4326/1467 z dnia 1965.11.29
76	KOŚCIÓŁ KLASZTORNY BERNARDYNÓW, OB. FRANCISZKANEK P.W. ŚW. JERZEGO I WOJ- CIECHA	ul. Łukasieńskiego	36	XV w., XVII w., 1770 r., 1840 r.	A/4325/690 z dnia 1960.05.10
77	KAMIENICA	ul. Matejki	3	1 poł. XVIII w., pocz. XX w.	4370/1052/Wł z dnia 1984.11.03
78	KAMIENICA „POD RAKIEM”	ul. Matejki	5	1 poł. XVIII w., ok. 1910 r., pocz. XX w.	A/4372/1639/Wł z dnia 1998.12.14
79	KAMIENICA	ul. Matejki	7	1 poł. XVIII w., XIX w.	A/4371/1223/Wł z dnia 1987.06.16
80	KAMIENICA	ul. Matejki	9	1 poł. XVIII w., 2 poł. XIX w.	A/4373/1637/Wł z dnia 1998.12.01
81	KAMIENICA	ul. Matejki	11	1739 r., 2 poł. XVII w., ok. 1760 r., 1 poł. XIX, XIX/XX w.	A/4369/1053/Wł z dnia 1984.11.30
82	DOM MIESZKALNY	ul. Okrzei	20	ok. 1902 r.	A/4390/1348/Wł z dnia 1991.07.31
83	BROWAR "KREUZ BRAUEREI" Z CZEŚCIĄ MIESZ- KALNĄ	ul. Stryjeńskiej	2	ok. 1760 r., XIX, pocz. XX w.	11/A/00 z dnia 2000.03.10
84	BUDYNEK FORTECZNEGO UJĘCIA WODY	ul. Stryjeńskiej	15	k. XV w.	475/A/05 z dnia 2005.01.17
85	KAPLICA w zespole szpitalnym	ul. Szpitalna	1	1870 r.	A/4396/1368/Wł z dnia 1992.04.28
86	BUDYNEK GŁÓWNY w zespole szpitalnym	ul. Szpitalna	1	ok. 1880 r.	A/4396/1368/Wł z dnia 1992.04.28
87	BUDYNEK ODDZIAŁU WEWNĘTRZNEGO w zespo- le szpitalnym	ul. Szpitalna a	1	ok. 1886 r.	A/4396/1368/Wł z dnia 1992.04.28
88	BUDYNEK CHOROÓB PŁUC I ODDZIAŁU PSYCHIA- TRYCZNEGO w zespole szpitalnym	ul. Szpitalna	1	1867 - 1869 r.	A/4396/1368/Wł z dnia 1992.04.28

89	BUDYNEK LABORATORIUM w zespole szpitalnym	ul. Szpitalna	1	1867 - 1869 r.	A/4396/1368/Wł z dnia 1992.04.28
90	BUDYNEK ODDZIAŁU NEUROLOGICZNEGO WRAZ Z ŁĄCZNIKIEM BRAMNYM w zespole szpitalnym	ul. Szpitalna	1	po 1910 r.	A/4396/1368/Wł z dnia 1992.04.28
91	BUDYNEK ADMINISTRACYJNY w zespole szpital- nym	ul. Szpitalna	1	k. XIX w.	A/4396/1368/Wł z dnia 1992.04.28
92	DOM MŁYNARZA w zespole młyna	ul. Wielisławska	6	1786 r., 3 ćw. XIX w.	A/4397/607/Wł z dnia 1976.01.08
93	BRAMA w zespole młyna	ul. Wielisławska	6, 8	4 ćw. XIX w., XVIII w.	A/4397/607/Wł z dnia 1976.01.08
94	MŁYN w zespole młyna	ul. Wielisławska	8	1786 r., 1873, 1874, 1906 r., XX w.	A/4397/607/Wł z dnia 1976.01.08
95	KAPLICA - MAUZOLEUM KSIĘCIA JANA ZIĘBICKIE- GO	ul. Wielisławska	10 (?)	1904-1905 r.	A/4718/820 z dnia 1960.12.17
96	MOST NA MŁYNÓWCE	ul. Wita Stwosza		k. XIV w., 1626, 1701, 1750 r.	A/4395/59 z dnia 1949.11.25
97	OFICyna MIESZKALNA	ul. Wodna	1	XVI/XVIII w., XIX w.	A/5882 z dnia 2013.07.12
98	KAMIENICA	ul. Wodna	10	pocz. XX w.	A/4394/1594/Wł z dnia 1997.12.31
99	KAMIENICA	ul. Wojska Pol- skiego	1	ok. poł. XVI w., XVIII, XIX w.	A/4367/1054/Wł z dnia 1984.11.30
100	KAMIENICA	ul. Wojska Pol- skiego	16	XIX/XX w.	A/4368/1362/Wł z dnia 1992.02.05
101	MURY OBRONNE			XIII w., 1426 r., 1469 r.	A/4345/688 z dnia 1960.05.10
102	ZESPÓŁ FORTÓW OWCZA GÓRA			I.1745 – 1750	143/A/02/1-17 z dnia 2002.12.02

L.p.	Obszar	Lokalizacja	Wpis do rejestru
1.	HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY WRAZ Z TWIERDZĄ GŁÓWNĄ W TYM OBSZAR - OŚRODEK HISTORYCZNY MIASTA KŁODZKO Z ZACHOWANYMI NIEKOMPLETNIEMI MIEJSKIMI MURAMI OBRONNYMI WRAZ ZE ŚREDNIOWIECZNYM MOSTEM Z HISTORYCZNYMI NAWASTWIENIAMI KULTUROWYMI		A/2568/370 z dnia 1956.11.25

Gmina Kłodzko jest właścicielem lub współwłaścicielem 52 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych:

L.p.	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Data i nr rej.
1	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	1	1611 r., XIX w.	A/4343/1074/Wł z dnia 1984.11.30
2	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	5	2 poł. XIX w.	A/4341/1076/Wł z dnia 1984.11.30
3	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	31	2 poł. XVIII, XIX/XX w., 1975 r.	A/4339/1078/Wł z dnia 1984.12.03
4	KAMIENICA	ul. Armii Krajowej	33	XVIII w, XIX w., 1975 r.	A/4340/1079/Wł z dnia 1984.12.03
5	DOM MIESZKALNY	ul. Bł. Ks. Gerharda Hirschfeldera	2	XVI, XVIII, XX w	A/4377/1222/Wł z dnia 1987.06.16
6	PAŁAC CZYNSZOWY	ul. Bohaterów Getta	3	k. XIX w.	A/5817 z dnia 2012.03.29
7	OFICyna MIESZKALNA	ul. Braci Gierymskich	1	XVII w., pocz. XX w., 2 poł. XIX w.	A/4366/1635/Wł z dnia 1998.12.01
8	WIEŻA RATUSZOWA	pl. Bolesława Chrobrego		2 poł. XVI, XVII, 1890 r.	A/4348/738 z dnia 1960.09.13
9	RATUSZ	pl. Bolesława Chrobrego	1,2,3	XIV – XVIII w., 1890 r.	A/4349/776/Wł z dnia 1981.05.14
10	BANK	pl. Bolesława Chrobrego	4	k. XIX w.	A/4350/1071/Wł z dnia 1984.12.03

11	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	5	pocz. XVIII, k. XIX w.	A/4351/1072/Wł z dnia 1984.12.03
12	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	6	XVI, XVIII, k. XIX, XX w.	A/1074/1-3 z dnia 2008.07.11
13	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	8	1865 r., pocz. XX w.	A/4352/1554/Wł z dnia 1997.03.13
14	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego	8a	k. XVIII w.	A/1062 z dnia 2008.05.23
15	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	11	XVIII, k. XIX w.	552/A/05/1-2 z dnia 2005.08.11
16	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	12	XVIII, XIX w	550/1-2/A/05 z dnia 2005.08.02
17	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	14	XVIII, k. XIX w	551/A/05 z dnia 2005.08.02
18	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	14a	XVIII, 2 poł. XIX w.	551/A/05 z dnia 2005.08.02
19	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	15	1585 - 1588, ok.. 1700 r., XX w.	A/4355/1640 z dnia 1966.04.12
20	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	32	k. XVII, pocz. XX w., po 1945r.	A/4357/1067/Wł z dnia 1984.11.30
21	KAMIENICA	pl. Bolesława Chrobrego	34	2 poł. XVI, ok. 1800 r., pocz. XX w.	A/4358/1068/Wł z dnia 1984.12.03
22	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego 5a/Nad Kanałem 9	5a/9	XVI w., XVIII w.	A/1074/1-3 z dnia 2008.07.11
23	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego 6a/Nad Kanałem 9	6a/9	XVIII w.	A/1074/1-3 z dnia 2008.07.11
24	OFICyna MIESZKALNA	pl. Bolesława Chrobrego 11a/Nad Kanałem	11a	XVIII w.	552/A/05/1-2 z dnia 2005.08.11

25	BROWAR	ul. Czeska	21	1869, 1921 r.	A/923 z dnia 2006.10.09
26	KAMIENICA	ul. Czeska	32	pocz. XVIII w., 1869 r.	A/1085 z dnia 2008.10.03
27	DOM MIESZKALNY BARONÓW VON FITSCHEN	ul. Czeska	34	XVI, 1737 r., k. XIX w.	A/4379/1062/Wł z dnia 1984.12.03
28	DOM MIESZKALNY	ul. Czeska	38	XVII/XVIII, XIX/XX w.	A/4381/1064/Wł z dnia 1984.12.03
29	DOM MIESZKALNY	ul. Czeska	40	XVI, XVIII, k. XIX w	A/4382/1063/Wł z dnia 1984.12.03
30	ŁAŹNIA MIEJSKA Z CZĘŚCIĄ MIESZKALNĄ	ul. Floriana Szarego	4	1906 r.	A/4383/1629/Wł z dnia 1998.10.01
31	TWIERDZA GŁÓWNA	ul. Grodzisko		2 poł. XVIII w.	A/4346/691 z dnia 1960.05.10
32	ZAJAZD "WOLFSSCHLUCHT	ul. Grottgera	5	XVII, pocz. XX w. 2 poł. XIX w.	A/4366/1635/Wł z dnia 1998.12.01
33	DOM MIESZKALNY	ul. Grunwaldzka	4	1900 r	A/4384/1624/Wł z dnia 1998.06.05
34	DOM MIESZKALNY	ul. Grunwaldzka	6	1900 r.	A/4384/1624/Wł z dnia 1998.06.05
35	KAMIENICA	pl. Władysława Jagiełły	3	1897 r.	A/4392/1218/Wł z dnia 1987.06.16
36	KAMIENICA	pl. Władysława Jagiełły	4	pocz. XX w.	A/4393/1217/Wł z dnia 1987.06.16
37	KAMIENICA	ul. Kościelna	3	1576 r., 2 poł. XIX, XX w.	A/4386/1219/Wł z dnia 1987.06.16
38	KAMIENICA	ul. Kościelna	4	k. XVI, k. XIX w.	A/4387/1227/Wł z dnia 1987.06.16
39	KAMIENICA	ul. Kościelna	6	1 poł. XVIII, pocz. XX w.	A/4389/1226/Wł z dnia 1987.06.16
40	BRAMA CMENTARNA "CZARNA" Z GRUPĄ RZEŹBIARSKĄ ŚW. JEZUITÓW	pl. Kościelny		2 poł. XVII w	A/4336/1073/Wł z dnia 1984.12.03

41	PODZIEMNA TRASA TURYSTYCZNA	pl. Kościelny	7	XIV - XVIII w.	A/4347/650/Wł z dnia 1977.01.03
42	KAMIENICA	ul. Lutycka	11	pocz. XX w	A/5820 z dnia 2012.04.17
43	KONWIKT JEZUICKI ŚW. ALOJZEGO GONZAGI	ul. Łukasiewicza	4	XVII w.	A/4323/994/Wł z dnia 1984.04.03
44	OGRÓD przy Muzeum Ziemi Kłodzkiej	ul. Łukasiewicza	4	XVII/XVIII w.	A/4324/1334/Wł z dnia 1991.05.07
45	KOSZARY NR 5	ul. Łukasiewicza	26	I. 1748-1751	4374/1049/Wł z dnia 1984.11.30
46	KAMIENICA „POD RAKIEM”	ul. Matejki	5	1 poł. XVIII w., ok. 1910 r., pocz. XX w.	A/4372/1639/Wł z dnia 1998.12.14
47	DOM MIESZKALNY	ul. Okrzei	20	ok. 1902 r.	A/4390/1348/Wł z dnia 1991.07.31
48	BUDYNEK FORTECZNEGO UJĘCIA WODY	ul. Stryjeńskiej	15	k. XV w.	475/A/05 z dnia 2005.01.17
49	MOST NA MŁYNÓWCE	ul. Wita Stwosza		k. XIV w., 1626, 1701, 1750 r.	A/4395/59 z dnia 1949.11.25
50	OFICyna MIESZKALNA	ul. Wodna	1	XVI/XVIII w., XIX w.	A/5882 z dnia 2013.07.12
51	MURY OBRONNE	po wsch. i pd. stronie rz. Młynówki; od pn., na tyłach ul. Muzealnej i Czeskiej		k. XIII w., 1426 r., 1469 r.	A/4345/688 z dnia 1960.05.10
52	ZESPÓŁ FORTÓW OWCZA GÓRA			1744 r	143/A/02/1-17 z dnia 2002.12.02

Rejestr zabytków archeologicznych

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem (Art. 3 pkt. 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Stanowisko archeologiczne podlega ochronie jako zabytek od momentu wpisu do rejestru zabytków lub ujawnieniu w ewidencji stanowisk archeologicznych - Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP).

Z obszaru miasta Kłodzka do rejestru zabytków archeologicznych woj. dolnośląskiego wpisano **5** stanowisk.

TABELA NR 2 – WYKAZ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH MIASTA KŁODZKA.

REJESTR ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Numer	Chronologia / Datowanie	Nr rejestru, data wpisu
1	47/15/95-24	epoka kamienia - ślad osadnictwa; późny okres wpływów rzymskich - osada;	343/Arch/2008 z dnia 2008.02.05
2	43/34/94-25	neolit - osada pucharów lejowatych	342/Arch/2008 z dnia 2008.02.05
3	46/14/95-24	paleolit - ślad osadnictwa; neolit - osada; halsztat - osada; późny okres wpływów rzymskich - osada; wczesne średniowiecze - osada	258/Arch/2004 z dnia 2004.11.20
4	33/14/94-25	neolit - ślad osadnictwa; halsztat - osada; okres wpływów rzymskich - osada; okres wędrówek ludów faza C3-D - osada; wczesne średniowiecze - osada	304/Arch/51 z dnia 1967.11.09
5	3/2/94-25	wczesne średniowiecze - osada; późne średniowiecze - osada; kultura łużycka - osada	305/Arch/52 z dnia 1967.11.07

Rejestr zabytków ruchomych

Z obszaru miasta Kłodzka do rejestru zabytków ruchomych województwa dolnośląskiego wpisano przede wszystkim elementy wystroju i wyposażenie zabytkowych obiektów sakralnych: kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP (219), kościoła parafialnego pw. Matki Bożej Różańcowej (66), klasztoru OO Franciszkanów (76), klasztoru i kolegium OO Jezuitów (66), malowidło ścienne w kaplicy pw. św. Antoniego p/kł pw. św. św. Jerzego i Wojciecha. Ponad to: zespół rzeźb i fontanna na pl. Bolesława Chrobrego, wystroje zewnętrzne kamienic (ul. Armii Krajowej 1 i ul. Władysława Jagiełły 5-6), figura Maryjna, wyposażenie apteki (pl. Bolesława Chrobrego 13) oraz kolekcja 53 obrazów (własność prywatna).

łącznie: **15 decyzji obejmujących 496 zabytków.**

Zabytki ruchome, w przeważającej większości stanowią własność związków wyznaniowych.

TABELA NR 3 – WYKAZ ZABYTEKÓW RUCHOMYCH MIASTA KŁODZKA.

REJESTR ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Adres	Obiekt	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rej. zabytków
1	pl. Kościelny 9	Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP elementy wyposażenia	928/B/04/1-161	2004.10.11
2	pl. Kościelny 9	Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP zabytki ruchome na emporach, w kaplicy, w wieży i na elewacji	B/2625/1-57	2018.04.19
3	pl. Kościelny 9	Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP gotycki nagrobek tumbowy Arnosta z Pardubic	B/1376	2006.05.16
4	pl. Franciszkański 1	Kościół parafialny pw. MB Różańcowej elementy wystroju i wyposażenia	B/2639/1-66	2018.07.17
5	pl. Franciszkański 1	Klasztor OO Franciszkanów elementy wystroju i wyposażenia	B/2640/1-76	2018.07.17
6	pl. Kościelny 9	Klasztor OO Jezuitów elementy wystroju i wyposażenia	B/2629/1-39	2018.04.24
7	ul. Wojska Polskiego 11	Kolegium Jezuićkie, ob. zespół szkół ogólnokształcących elementy wystroju	B/2624/1-27	2018.04.05
8	ul. W. Łukasińskiego 36	Kościół filialny pw. św. św. Jerzego i Wojciecha malowidła ścienne w kpl św. Antoniego	B/2650	2018.07.17
9	ul. J. Korczaka (d. K. Świerczewskiego)	Figura Maryjna	912/439	1983.03.10
10	pl. Bolesława Chrobrego	zespół rzeźbiarski: kolumna maryjna z płaskorzeźbą św. Rozalii i rzeźbami Archanioła Gabriela, Anioła Stróża, św. Floriana i św. Józefa	913/821/542/1	1996.10.23
11	pl. Bolesława Chrobrego	Fontanna z lwem z 1718 r.	1298/B/05	2005.11.24
12	ul. Armii Krajowej 1 (d. Armii Czerwonej)	Portal renesansowy domu	B/2139/739	1960.09.15

13	pl. Władysława Jagiełły 5-6	Płaskorzeźba św. Floriana (Franz Wagner 1937 r.) na fasadzie kamienicy	B/2182	2011.11.08
14	ul. Bolesława Chrobrego 13	Wypożyczenie apteki	903/738/458/1-10	1991.04.22
15	adres właściciela utajniony	Kolekcja obrazów, rysunków i akwarel (własność prywatna)	B/2316/76/1-53	1972.03.03

VI.2.b. Pomnik Historii, Lista Światowego Dziedzictwa, Park Kulturowy.

Na obszarze miasta Kłodzka żaden obiekt nie został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO, a także nie został uznany za Pomnik Historii przez Prezydenta RP.

W 2005 r., Rada Gminy Miejskiej Kłodzka podjęła uchwałę o utworzeniu Fortecznego Parku Kulturowego – Twierdza Kłodzko (Uchwała Nr XLIII/355/2005 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 15 listopada 2005 r., ogłoszona Dz. U. Woj. Dolnośląskiego Nr 261 z dnia 27 grudnia 2005 r., poz. 4587).

Park swym zasięgiem obejmuje obszar: *Twierdza Kłodzko, Przedmieście Ząbkowickie oraz Fort Owcza Góra*.

VI.2.c System ochrony krajobrazu kulturowego w dokumentach prawa miejscowego.

Jedną z formą ochrony prawnej są ustalenia i zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Miasto Kłodzko posiada 53,20 % pokrycie planistyczne obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kłodzka* (przyjętego Uchwałą Nr LXI/475/2018 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 15 listopada 2018 r.), *Gminnej Ewidencji Zabytków miasta Kłodzka* (przyjętej Zarządzeniem Nr 43.0050.2019 Burmistrza Miasta Kłodzka z dnia 08 marca 2019 r.) oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego określono obszary i strefy ochrony konserwatorskiej.

Strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefy zostały określone dla obszarów szczególnie wartościowych, o zachowanej historycznej strukturze przestrzennej, uznane za szczególnie ważne jako materialne świadectwo historyczne, a także tereny wpisane do rejestru zabytków. W strefach obowiązuje priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich przed wszelkimi względami inwestycyjnymi, gospodarczymi i usługowymi. Pierwszeństwo mają na tych obszarach wszelkie działania odtworzeniowe i rewaloryzacyjne, zarówno w przypadku przyrodniczych elementów krajobrazu, jak i w stosunku do historycznej struktury technicznej, instalacji wodnych, sieci komunikacyjnych oraz zabudowy.

Działania konserwatorskie w tych strefach zmierzają do zachowania i uczynienia historycznych układów przestrzennych, w tym historycznej linii zabudowy, układów ulic, placów i ich nawierzchni, dominant, układów zieleni. Wszelka działalność inwestycyjna lub budowlana (przebudowy, remonty, adaptacje) a także dokonywanie podziałów nieruchomości na obszarze objętym strefą ścisłej ochrony wymaga uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – Delegatura w Wałbrzychu.

Na obszarze miasta Kłodzka wyznaczono **7** stref ścisłej ochrony konserwatorskiej.

TABELA NR 4 – WYKAZ STREF ŚCISŁEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

L.p.	Obszar
1.	Obszar Starego Miasta oraz Twierdzy Głównej w granicach dwóch odrębnych a zarazem powiązanych ze sobą systemach obronnych: fortyfikacji miejskich i twierdzy – strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej ("A")
2.	Owcza Góra - granicę strefy od północy, wschodu i południa wyznacza przebieg umocnień ziemnych twierdzy, od zachodu ul. Korfanteo i Podgrodzie - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej („A”)
3.	Mariańska Górka – obszar obejmuje założenie kalwaryjne usytuowane na Mariańskiej Górze, składające się z kaplicy p.w. Matki Boskiej Pocieszenia Strapionych, pustelni oraz Drogi Krzyżowej - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej ("A")
4.	Zespół budynków szpitalnych przy ul. Szpitalnej 1, 3 wraz z dawną kaplicą szpitalną, obecnym kościołem parafialnym p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej ("A")
5.	Dawny Szaniec na Polu Wernera, p/ul. Śląskiej - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej ("A")
6.	Południowa część miasta - cmentarz żydowski przy ul. Bohaterów Getta - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej ("A")
7.	Południowa część miasta - zespół młyna przy młynówce rzeki Bystrzycy Dusznickiej oraz kaplica mauzoleum księcia Jana Ziębickiego - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej ("A").

Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefy obejmują obszary, na których elementy historycznych układów i ich powiązania z krajobrazem zachowały się w stosunkowo niezmiennym kształcie, co stanowi o ich wartości kulturowej.

Działania konserwatorskie w tych strefach zmierzają do zachowania zabytkowych struktur osadniczych z uwzględnieniem i poszanowaniem zasadniczych elementów historycznego rozplanowania.

Na terenie stref ochrony konserwatorskiej wprowadza się wymóg konsultacji i uzgodnień z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – Delegatura w Wałbrzychu wszelkich działań inwestycyjnych, remontów, przebudów oraz zmian funkcji obiektów znajdujących się w GEZ.

Na obszarze miasta Kłodzka wyznaczono **12** stref ochrony konserwatorskiej.

TABELA NR 5 – WYKAZ STREF OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

L.p.	Obszar
1	Obszaru przedmieścia południowego oraz plant - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
2	Obszar obecnego przedmieścia wschodniego łączącego dawne Przedmieście Angel i Przedmieście Wojciechowskie - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
3	Obszar osiedla wzniesionego w latach 1924-38 wzdłuż ul. Sienkiewicza i al. Walecznych (ograniczonego od wschodu i zachodu terenami zielonymi) oraz ul. Reja i Kołłątaja - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
4	Podnóże Mariańskiej Górki dla dawnego zajazdu usytuowanego przy ul. Mariańskiej 2 - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
5	Zespół folwarczny przy ul. Półwiejskiej 3 - strefa ochrony konserwatorskiej „B”
6	Obszar dawnego przedmieścia kłodzkiego Ustronie (Halbendorf) wzdłuż ul. Półwiejskiej wraz z zespołem zabudowań dawnej rzeźni miejskiej - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
7	Cmentarz szpitalny przy ul. Szpitalnej- obecny cmentarz parafialny parafii p. w. Niepokalanego Poczęcie NMP - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
8	Cmentarz katolicki- obecna część cmentarza komunalnego, u zbiegu ulic Korytowskiej i Dusznickiej - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
9	Cmentarz garnizonowy i ewangelicki przy ul. Noworudzkiej- obecnie Park Św. Wojciecha - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
10	Dawne przedmieście wschodnie stanowiące kontynuację i dopełnienie strefy ochrony wytyczonej dla terenu przedmieścia w części dotyczącej Owczej Góry - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
11	Cmentarz katolicki przy ul. Kościuszki, obecnie Park Młodzieży pod pergolą - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")
12	Obszar wsi Zagórze, ob. część dzielnicy Zagórze - strefa ochrony konserwatorskiej ("B")

Strefy ochrony krajobrazu kulturowego

Strefy obejmują obszary o charakterystycznym wyglądzie, ukształtowane w wyniku działalności człowieka lub obszary krajobrazu naturalnego przestrzennie związane z historycznym założeniem. Działania konserwatorskie w tych strefach zmierzają do ochrony form i sposobu użytkowania terenów, z zaleceniami utrzymania wykształconych parcelacji i form użytkowania.

Na obszarze miasta Kłodzka wyznaczono 5 stref ochrony krajobrazu kulturowego.

TABELA NR 6 – WYKAZ STREF OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

L.p.	Obszar
1	Obszar dwóch osiedli urzędników i robotników przy ul. Walecznych (l. 1937-1939) a także zespół koszar z budynkami mieszkalnymi dla podoficerów - strefa ochrony krajobrazu ("K")
2	Obszar osiedla z l. 1936- 1939 (wzn. przez towarzystwo <i>Schlesische Heimstatte</i> , w granicach działek siedliskowych zabudowy, usytuowanej wzdłuż ulic Św. Wojciecha, J. Kromera, J. Długosza i Słonecznej - strefa ochrony krajobrazu ("K")
3	Obszar Szpitalnej Górki stanowiący naturalne wzniesienie terenu - strefa ochrony krajobrazu ("K")
4	Obszar osiedla mieszkaniowego z l. 1928-36 (ul. Wolności, Partyzantów, Jana Pawła i Hołdu Pruskiego) - strefa ochrony krajobrazu ("K")
5	Obszar osiedla mieszkaniowego z l. 20 i 30. XX wieku (ul. Wyspiańskiego, Orkana, Przerwy Tetmajera, Ptasia, Jaskółcza, Jasna i Myśliwska) - strefa ochrony krajobrazu ("K")

Strefy ścisłej ochrony archeologicznej

Strefy ścisłej ochrony archeologicznej wyznacza się dla stanowisk archeologicznych o własnej formie terenowej (np. grodziska). W strefie obowiązuje całkowity zakaz wszelkiej działalności inwestycyjnej a podejmowane prace o charakterze rewaloryzacyjnym, czy rekultywacyjnym wymagają pozwoleń służb konserwatorskich i mogą być prowadzone pod ich nadzorem.

Na obszarze miasta Kłodzka wyznaczono **3** strefy ścisłej ochrony archeologicznej.

TABELA NR 7 – WYKAZ STREF ŚCISŁEJ OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ.

L.p.	Obszar
1	Stanowisko 8/7/94-25 (grodzisko, zamek, twierdza) - strefa ścisłej ochrony archeologicznej ("W")
2	Stanowisko 14/13/94-25 Owcza Góra wraz z sąsiednimi urządzeniami fortyfikacyjnymi - strefa ścisłej ochrony archeologicznej ("W")
3	Stanowisko 13/12/94-25 Fort ziemny na Górze Puchacza - strefa ścisłej ochrony archeologicznej ("W")

Strefy obserwacji archeologicznej

Strefy obserwacji archeologicznej wyznaczone są dla dawnych wsi (obecnie włączonych w granice administracyjne miasta Kłodzka) o średniowiecznej i nowożytnej metryce, przedmieść oraz dla zespołów rezydencjonalnych, folwarcznych. Strefy stanowią ochronę nawarstwień archeologicznych.

Wszelkie inwestycje planowane na obszarach objętych strefami obserwacji archeologicznej na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego muszą uzyskać pozwolenie właściwego organu w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Na obszarze miasta Kłodzka wyznaczono **3** strefy obserwacji archeologicznej.

TABELA NR 8 – WYKAZ STREF OBSERWACJI ARCHEOLOGICZNEJ.

L.p.	Obszar
1	Terenu Wyspy Piasek, Starego Miasta oraz przylegających do nich oraz terenów dawnych przedmieść i plant powstałych na obszarach przedpoła fortyfikacji - strefa obserwacji archeologicznej ("OW")
2	Wieś Goszyce (o średniowiecznej metryce), obecnie jednostka administracyjna Jurandów - strefa obserwacji archeologicznej ("OW")
3	Wieś Zagórze (o średniowiecznej metryce), w części południowej miasta, zamykając zasięg strefy siedliska - strefa obserwacji archeologicznej ("OW")

VI.2.c Gminna Ewidencja Zabytków miasta Kłodzka.

Gminna Ewidencja Zabytków miasta Kłodzka przyjęta: **Zarządzeniem Nr 43.0050.2019 Burmistrza Miasta Kłodzka z dnia 08 marca 2019 r. w sprawie przyjęcia i prowadzenia Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Kłodzka.**

Zarządzenie wraz z wykazem dostępne na stronie BIP Urzędu Miasta Kłodzka (<http://www.um.bip.klodzko.pl/>).

Zgodnie z Art. 21. Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, 2245; z późn. zmianami) Gminna Ewidencja Zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez gminy, powiaty i województwa.

Zgodnie z Art. 22.4 Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - burmistrz (prezydent miasta, wójt) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Zgodnie z Art. 22.5 Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
2. inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
3. inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. Nr 113, poz. 661; ze zmianami) określa sposób prowadzenia ewidencji (na wszystkich szczeblach) a także wzory kart ewidencji krajowej i wojewódzkiej oraz kart adresowych gminnej ewidencji zabytków wraz z danymi, jakie powinny być ujęte w ww. kartach.

Gminna Ewidencja Zabytków miasta Kłodzko została wykonana w oparciu o rejestr zabytków nieruchomości województwa dolnośląskiego, karty adresowe zabytków nieruchomości, karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa, karty ewidencyjne zabytkowych cmentarzy, opracowanie ewidencyjne parków znajdujące się w zasobach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegaturą w Wałbrzychu. Stanowiska archeologiczne opracowano na podstawie dokumentacji Archeologicznego Zdjęcia Polski oraz po konsultacjach z WUOZ we Wrocławiu Delegaturą w Wałbrzychu.

Gminna Ewidencja Zabytków nie jest dokumentem zamkniętym; powinna być systematycznie aktualizowana, należy m.in. wykreślać z ewidencji obiekty rozebrane oraz gruntownie przebudowane a także uzupełniana o obiekty, wskazane przez nowe ustalenia naukowe. Wszelkie zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z Art.13.5 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* skreślenie z gminnej ewidencji zabytków obiektu wpisanego do rejestru zabytków następuje na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z Art.39.3 *Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów nie wpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ewidencją zostały objęte zabytki architektury i budownictwa: układy, zespoły i obiekty o istotnych, lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych, tereny zielone (cmentarze, parki, aleje) oraz zabytki archeologiczne.

VII. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO MIASTA KŁODZKA.

Województwo dolnośląskie to część historycznego Śląska; obszaru rozciągającego się od Cieszyna po rzekę Kwisę oraz od Opawy po Zieloną Górę, będącego od X w. terenem rywalizacji Cesarstwa Niemieckiego, królestwa Czech i tworzącego się państwa polskiego.

Najbardziej uchwytłą cechą dziedzictwa kulturowego tego regionu jest liczba zabytków, w tym wpisanych do rejestru zabytków. Znajdują się tu zarówno lokowane od XIII w. miasta, z powstałymi w późniejszych wiekach ratuszami, budowlami publicznymi, kamienicami, zabytkami sakralnymi (kościół, klasztor) a także z zamkami, twierdzami, pałacami i budynkami architektury przemysłowej.

Na terenie Dolnego Śląska znajdują się ponad to obiekty cenne nie tylko dla regionu - pomniki historii oraz miejsca na liście światowego dziedzictwa kultury i przyrody UNESCO.

Miasto Kłodzko, jako osada, wzmiankowane jest już w kronice *Kosmasa* w latach 981, 1093, 1097 i 1114. W roku 1114 zniszczona wraz z zamkiem przez czeskiego księcia Sobiesława, ponownie pojawia się w dokumentach z roku 1183, w którym to wymieniany jest kościół św. Wacława, przekazany joannitom w 1184 r. W średniowieczu Kłodzko było miastem czeskim; od 1459 r. stolicą suwerennego hrabstwa aż do 1622 r., kiedy to podczas wojny trzydziestoletniej zostało zniszczone przez wojska cesarskie i подарowane w 1623 r. arcybiskupowi wrocławskiemu. Podczas wojen śląskich ponownie zdobywane i niszczone.

Mimo burzliwych losów Kłodzko zachowało układ podgrodzia, przekształconego w średniowieczne miasto z prostokątnym rynkiem i dwiema wychodzącymi głównymi ulicami. Dostosowany do ukształtowania terenu i podporządkowany obronnej roli zamku, a później twierdzy. Między zamkiem a miastem znajdował się klasztor i kościół Augustianów pw. Zwiastowania NMP, ufundowany w 1349 r. (rozebrany 1627 r.). Poza murami, na wyspie między rz. Kłodzką i Młynówką, powstało Przedmieście Piaszek z klasztorem Franciszkanów. Za linią rozebranych w 1877 r. obwarowań miejskich, wzniesiono XIX w. przedmieścia z reprezentacyjnymi budowlami, m.in.: szpital z kościołem pw. Niepokalanego Poczęcia NMP (1864-1874), gmach poczty (1877-1879), budynek sądu (1895-1898), synagoga proj. Graua (1884 – spalona 1938), linia kolejowa z 1874 r.

Obecny układ przestrzenny jest konglomeratem zabudowy późnogotyckiej, barokowej i XIX w., z często nieudanymi współczesnymi plombami. Położenie miasta na wzgórzu, połączenie z zabudową militarną (koszary, twierdza, Owcza Góra) wyróżnia je w regionie.

Do najważniejszych i najcenniejszych zabytków miasta Kłodzko należą:

- kościół Joannitów i Jezuitów, ob. pw. Wniebowzięcia NMP (Ojcowie Jezuici); pl. Kościelny 9
nr rej. zabytków A/1675/89 z dn. 29.03.1949
- kościół i klasztor Minorytów (Franciszkanów), ob. kościół pw. Matki Bożej Różańcowej i klasztor Franciszkanów; pl. Franciszkański 1
nr rej. zabytków A/1754/1107 z dn. 25.05.1964
- kościół i klasztor Bernardynów, ob. kościół pw. Chrystusa Króla oraz św.św. Jerzego i Wojciecha oraz klasztor Mniszek Klarysek od Wiecznej Adoracji; pl. Franciszkański
nr rej. zabytków A/4325/690 z dn. 10.05.1960 (kościół)
nr rej. zabytków A/4326/1467 dn. 29.11.1965 (klasztor)
- Kolegium jezuickie, ob. I LO im. Bolesława Chrobrego oraz plebania; pl. Kościelny 8,9/ul. Wojska Polskiego 11
nr rej. zabytków A/4327/1014 z dn. 09.01.1964

- Konwikt jezuitów pw. św. Alojzego Gonzagi, ob. Muzeum Ziemi Kłodzkiej; ul. Łukasiewicza 4
nr rej. zabytków A/4323/994/Wł z dn. 03.04.1984
- mury miejskie
nr rej. zabytków A/4345/688 z dn. 10.05.1960
- Twierdza Kłodzko, ul. Grodzisko 1
nr rej. zabytków A/4346/691 dn. 10.05.1960 (twierdza)
- zespół fortów Owcza Góra
nr rej. zabytków 143/A/02/1-17 z dn. 02.12.2002
- Przedmieście Ząbkowickie (unikatowy kompleks XVIII wiecznych, miejskich budowli fortecznych: koszarowych, magazynowych, szpitalnych i produkcyjnych, częściowo ufortyfikowanych, wypełniających przestrzeń przedmieścia; połączonych komunikacyjnie z Twierdzą i otoczonych umocnieniami: od północy linią łącznikową z Baterią Ząbkowicką i Bramą Ząbkowicką zewnętrzną a od południa kurtynowym murem linii łącznikowej z furtami fortecznymi i Bramą Ząbkowicką Wewnętrzną).
dla części obiektów z zespołu koszar: nr rej. zabytków A/4374/1049/Wł z dn. 30.11.1984; A/4375/1050/Wł z dn. 30.11.1984; A/4376/1051/Wł z dn. 03.12.1984
- Ratusz; pl. Bolesława Chrobrego 1,2,3
nr rej. zabytków A/4349/776/Wł z dn. 14.05.1981
- Pałac Wallisów; ul. Czeska 30
nr rej. zabytków A/4378/1108 z dn. 25.05.1964
- gotycki most św. Jana na rz. Młynówce; p/ul. Wita Stwosza
nr rej. zabytków A/4395/59 z dn. 25.11.1949
- liczne kamienice z zabudowy starego miasta

(Tekst i informacje: „Zabytki sztuki w Polsce – Śląsk”, 2006. Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków. „Plan ochrony parku kulturowego dla Fortecznego Parku Kulturowego Twierdza Kłodzko w Kłodzku” 2007. (projekt; opr. dr inż. arch. M. Małachowicz, mgr inż. arch. R. Karnicki, mgr M. Małachowicz, dr. Grzegorz Podruczny)

Szczegółowy rys historyczny, rozwój przestrzenny miasta, katalog zabytków został przedstawiony m.in. w studiach, opracowanych przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu (ob. Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu):

- *Kłodzko. Studium wartości kulturowych dla Mariańskiej Górki i przedmieścia wschodniego*, 2003. (oprac. B. Sebzda, fot. G. Grajewski, plansze E. Dymarska)
- *Kłodzko. Studium wartości kulturowych dla Owczej Góry i przedmieścia wschodniego*, 2003. (oprac. B. Sebzda, fot. G. Grajewski, plansze E. Dymarska)
- *Kłodzko. Studium wartości kulturowych. Dworzec Główny, część północna i zachodnia miasta*, 2004. (oprac. B. Sebzda, D. Wiśniewska, fot. i plansze E. Dymarska).
- *Kłodzko. Studium wartości kulturowych dla staromiejskiej dzielnicy Kłodzka wraz z Twierdzą Główną i przedmieściem południowym*, 2003-2004. (oprac. B. Oszczanowska [i in.], fot. G. Grajewski, plansze E. Dymarska)
- *Kłodzko. Studium wartości kulturowych dla południowej części miasta*, 2005. (oprac. B. Sebzda, D. Wiśniewska, fot. B. Sebzda, plansze E. Dymarska).
- *Kłodzko. Wyspa Piasek - katalog zabytków*, 2005. (oprac. B. Oszczanowska, fot. B. Sebzda, plansze E. Dymarska)

(studia dostępne w bibliotekach: Muzeum Ziemi Kłodzkiej, NID Oddział Terenowy we Wrocławiu oraz w UM Kłodzko).

Opracowana w 2018 r. *Gminna Ewidencja Zabytków miasta Kłodzko*, zawiera zweryfikowane obiekty, zespoły, obszary i stanowiska archeologiczne, które ze względu na swoją wartość artystyczną i historyczną podlegają ochronie konserwatorskiej. Dla zabytkowych układów, w celu ich ochrony wprowadzono, zarówno w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, jak i *miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego* system stref ochrony konserwatorskiej.

Na obszarze miasta Kłodzka oprócz cennych zabytków nieruchomych i ruchomych, znajdują się **3 pomniki przyrody ożywionej** - 3 pojedyncze drzewa: tulipanowiec amerykański, na terenie parku p/ul. Daszyńskiego; jesion wyniosły, na terenie parku p/ul. Armii Krajowej; cis pospolity, posesja prywatna ul. Rajska 5 oraz **1 park kulturowy** - *Forteczny Park Kulturowy – Twierdza Kłodzka*.

Przez obszar miasta Kłodzka wiodą szlaki posiadające zarówno walory turystyczno-krajobrazowe, ale pełniące równocześnie jedną z form popularyzowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego.

W 1986 r. Rada Europy ogłosiła *Drogę św. Jakuba* pierwszym europejskim szlakiem o wielkim znaczeniu kulturowym. Zaapelowano do władz, instytucji oraz obywateli o odtwarzanie szlaków jakubowych i przywrócenie ich dawnego znaczenia. Na terenie Polski, jako pierwszą odtworzono *Dolnośląską Drogę św. Jakuba* łączącą Jakubów k. Głogowa ze Zgorzelcem (2005 r.).

Kłodzka Droga Świętego Jakuba została otwarta 11 kwietnia 2014 r. w Bystrzycy Kłodzkiej, jako **rozszerzenie zakresu Drogi św. Jakuba „Via Regia”**: Wrocław – Legnica – Zgorzelec.

Droga Kłodzka nawiązuje do dawnych traktów komunikacyjnych oraz szlaków pielgrzymkowych do dwóch sanktuariów Ziemi Kłodzkiej: Wambierzyc i Góry Iglicznej. Ta część trasy liczy ponad 80 km: Międzygórze – Sanktuarium MB Śnieżnej na Iglicznej – Marianówka – Pławница – Bystrzyca Kłodzka – Zabłocie – Gorzanów – Żelazno – Krosnowice – **Kłodzko z kaplicą św. Jakuba, która od roku 1500 (zachował się stosowny dokument papieża Aleksandra VI) cieszy się rangą sanktuarium)** – Korytów – Piszkowice – Ścinawka Dolna – Raszków – Wambierzycy – Nowy Świat – Radków – Zalew na rzece Pośna do granicy z Czechami /Studena/ – Broumov.

Szlaki turystyczno-edukacyjnych:

Podziemna Trasa Turystyczna (rej. zab. nr A/4347/650/Wł z dnia 03.01.1977) - pod kłodzką starówką ciągną się podziemia, udostępniane częściowo do zwiedzania. Podziemne tunele, chodniki i korytarze są efektem pracy mieszczan od XIII w.

Historyczna ścieżka edukacyjna wokół Twierdzy realizowana w ramach projektu nr **RPDS.04.03.01-02-0006/16**, pn. „Zwiększenie dostępności do zasobów kulturowych Ziemi Kłodzkiej poprzez odtworzenie historycznej ścieżki w granicach obiektu Twierdzy Kłodzko wraz z infrastrukturą towarzyszącą – adaptacja pomieszczeń oraz terenów otwartych na cele wystawiennicze, edukacyjne i kulturalne”.

Przygotowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 dla Działania 4.3 Dziedzictwo kulturowe, Poddziałania 4.3.1 Dziedzictwo kulturowe – konkursy horyzontalne – nabór na OSI (Nr naboru RPDS.04.03.01-IZ.00-02-113/16).

Twierdza Kłodzko (rej. zab. nr A/4346/691 z dn. 10.05.1960) z trasami: naziemna z donjonem, stokami Twierdzy oraz podziemna z chodnikami kontrminowymi (tunelowymi).

Szlak turystyczny: Krosnowice – **Kłodzko Miasto (Stacja kolejowa)** – Szyndzielnia – Kostra – Obszerna – Jedlak - Kłodzka Góra – do szlaku niebieskiego (E-3). dług.15,2 km. (oznaczony kolorem żółtym)

Szlak Spacerowy „Dookoła Gminy Kłodzko” im. Kazimierza Rzewuskiego: Kłodzko – Boguszyń – Wysoka Droga – Wojciechowice – Zajazd „Kukułka” – Jaskowa Dolna – Marcinów – Krosnowice – Starków – Stary Wielisław – Szalejów Dolny – Roszyce – Ruszowice – Piskowice – Bierkowice – Łączna – **Kłodzko** – długości 53,2 km.

Szlak łącznikowy ze Szlakiem Spacerowym im. Kazimierza Rzewuskiego „Dookoła Gminy Kłodzko”: Kłodzko (stacja kolejowa Kłodzko Miasto) – Moniuszki – Chełmońskiego -ul. Kolejowa długości 0,7 km.

Szlak spacerowy: Kłodzko (ul. Mariańska) – **Mariańska Górka** długości 0,7 km.

VIII. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA KŁODZKO. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT będąc narzędziem w programowaniu rozwoju lokalnego, ma celu określenie i ocenę materialnych oraz niematerialnych czynników sprzyjających lub utrudniających rozwój i funkcjonowanie gminy, zarówno obecnie, jak i w przyszłości. Jest to efektywna metoda identyfikacji słabych i mocnych stron (czynniki wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (czynniki zewnętrzne) mających wpływ na stan dziedzictwa kulturowego gminy, jak również na promocję gminy, rozwój turystyki, przyrodę).

MOCNE STRONY [Strengths]	SŁABE STRONY [Weaknesses]
1. Aktualna Gminna Ewidencja Zabytków, przyjęta <i>Zarządzeniem Nr 43.0050.2019 Burmistrza Miasta Kłodzka z dn. 08.03.2019 r.</i> w sprawie przyjęcia i prowadzenia GEZ. 2. Uwzględnienie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w dokumentach strategicznych i programowych opracowanych na poziomie gminy (<i>mpzp, Strategia rozwoju – Kłodzko 2030, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, programy rewitalizacji miasta, Program ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej Kłodzko</i>). 3. Zasób zabytków nieruchomych – historyczne centrum z podziemną trasą turystyczną, obiekty infrastruktury komunalnej, zabudowa stacji kolejowej, obiekty architektury obronnej (<i>Twierdza Główna, Fort Owcza Góra</i>), koszary wojskowe, obiekty sakralne. 4. Zasób zabytków ruchomych wysokiej klasy artystycznej, stanowiących wystrój i wyposażenie przede wszystkim obiektów sakralnych. 5. Warunki przyrodnicze i kulturowe sprzyjające rozwojowi turystyki (m.in. szlaki turystyczno-historyczne). 6. Bogate dziedzictwo kulturowe miasta. 7. Doświadczenie w pozyskiwaniu środków z funduszy Unii Europejskiej. 8. Partnerstwo m.ni. ze stroną czeską skierowane na realizację wspólnych projek-	1. Duży stopień degradacji części historycznej zabudowy miasta Kłodzka. 2. Przekształcenia historycznych układów poprzez nową zabudowę niezgodną z lokalną tradycją budowlaną. 3. Wolne tempo rewitalizacji w skali miasta. 4. Niewystarczające, w stosunku do potrzeb, środki finansowe w budżecie miasta z przeznaczeniem na zabytki, ich ochronę i programy rewitalizacyjne. 5. Mała oferta turystyczna bazująca na walorach miasta: nikła baza noclegowa, gastronomiczna. 6. Średnia liczba instytucji kultury, w tym tych, dla których organizatorem jest miasto (Muzeum Ziemi Kłodzkiej, Kłodzki Ośrodek Kultury). 7. Trudności w pozyskiwaniu sponsorów.

tów, m.in. dofinansowanych z funduszy unijnych. 9. Istniejący serwis mapowy na stronach UM: http://mklodzko.e-mapa.net/ 10. Istniejąca strona internetowa zamieszczająca informację o interesujących miejscach w mieście, w tym zabytkach, szlakach turystycznych, muzeach, parkach, trasach rowerowych itp. oraz informacji o planowanych imprezach. http://www.klodzko.pl/umklod/index.php/pl 11. Istniejący punkt informacji turystycznej. 12. Współpraca z lokalnymi stowarzyszeniami i fundacjami np. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej. 13. Promocja Twierdzy Kłodzko, m.in. poprzez organizowanie imprez (m.in. nocne zwiedzanie, gra o fort). 14. Pokrycia obszaru miasta <i>mpzp</i> – 53,20% (w tym pokrycie terenów zabytkowej zabudowy miasta sięgające w przybliżeniu 100%).	
--	--

SZANSE [Opportunities]	ZAGROŻENIA [Threats]
1. Zwiększenie poziomu środków rządowych na aktywizację zawodową bezrobotnych, m.in. na tworzenie miejsc pracy w sektorze turystyki, rozwój lokalnej przedsiębiorczości. 2. Fundusze unijne na lata 2014 – 2020 - nowa perspektywa finansowania. 3. Wzbogacenie istniejących szlaków turystyczno-historycznych, tworzenie nowych; w tym edukacyjnych i ścieżek rowerowych. 4. Zwiększenie kwot dofinansowania prac przy obiektach zabytkowych. 5. Zwiększenie udziału i świadomości mieszkańców w ochronie dziedzictwa kulturowego poprzez m.in. stworzenie programów zajęć edukacji regionalnej, spotkań z mieszkańcami i właścicielami zabytków, utworzenie nowych miejsc pracy w obszarze ochrony dziedzictwa. 6. Położenie w strefie przygranicznej.	1. Niezadawalający i pogarszający się stan techniczny części obiektów ujętych w GEZ; dekapitalizacja, nieprzystosowanie do nowych funkcji, brak użytkowania. 2. Destrukcja tkanki urbanistyczno-architektonicznej, m.in. poprzez wtórne podziały i parcelacje zabytkowych obszarów i zespołów; plomby po wyburzanych obiektach powstałych przed 1939 r. 3. Zagrożenie przy zabytkach poprzez samowolne działania (bez uzgodnień konserwatorskich); działania kolidujące z zachowaniem zabytkowych wartości obiektów i ich otoczenia. 4. Niewystarczające środki finansowe na aktywne formy zwalczania bezrobocia.

IX. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE (PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ, ZADANIA)

Głównym celem polityki gminnej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest zachowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez wprowadzenie działań obejmujących ochronę przed degradacją zabytków i krajobrazu kulturowego, dążenie do poprawy stanu zabytków, ich odbudowy, rewitalizacji i adaptacji a także działań edukacyjnych – powiększających wiedzę w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego.

W tym celu opracowano priorytety, które wzajemnie się równoważą i uzupełniają. Są one zgodne z celami głównymi (strategicznymi), szczegółowymi (operacyjnymi) a także z priorytetami zawartymi w zewnętrznych (na poziomie kraju i województwa) i wewnętrznych (na poziomie gminy) dokumentach strategicznych, planistycznych i programowych a odnoszące się do zadań jednostek samorządu terytorialnego w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego.

PRIORYTET I

ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO – ROZPOZNANIE, ZABEZPIECZENIE, ZAGOSPODAROWANIE

Kierunki działań	Zadania
Zintegrowana ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, krajobrazu, układów urbanistycznych i stanowisk archeologicznych.	1. Systematyczna aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków. 2. Wniosek do konserwatora zabytków o zweryfikowanie decyzji nr 143 z dn. 24.03.1950 dot. kolumny maryjnej (ujęta w rejestrze B – zabytki ruchome) oraz przeniesienie w wojewódzkim wykazie zabytków nieruchomych, przypisaną do gminy Stary Wielisław <i>kaplicę - mauzoleum ks. Jana Ziębickiego, ul. Wielisławska 10 nr rej 820 z dnia 17.12.1960</i> do zasobu zabytków miasta Kłodzka. 3. Weryfikacja obowiązujących <i>mpzp</i> w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków. 4. Opracowanie uchwały krajobrazowej na podstawie <i>Ustawy z dn. 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774)</i>, ograniczającej chaos przestrzenny (ustawa porządkuje terminologię związaną z ochroną krajobrazu, przyznaje radzie gminy kompetencje ustalania w formie uchwały zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych, ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z których mogą być wykonywane); zmieniono nią m.in. przepisy <i>Prawa budowlanego, Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym czy Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych</i> (brak audytu krajobrazowego).

	5. Realizacja kierunków i zasad polityki przestrzennej wskazanej w: <i>Strategii rozwoju Kłodzko 2030, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kłodzka</i> dotyczących dziedzictwa kulturowego, zabytków i krajobrazu kulturowego; m.in.: - dążenie do odtworzenia historycznej struktury przestrzennej (w tym układu i przebiegu dróg) i dostosowanie do niej nowej zabudowy szczególnie w obrębie Starówki; - prowadzenie wyprzedzających badań archeologiczno - architektonicznych w rejonie planowanej zabudowy uzupełniającej na obszarze Starówki - kontynuacja działań w zakresie rewitalizacji urbanistycznej i społecznej wg <i>Lokalnego programu rewitalizacji Gminy Miejskiej Kłodzko na l. 2015-2020</i> (współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 - 2020); - rewitalizacja i adaptacja zabytkowych obiektów przemysłowych, powojennych na nowe cele: kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne itp. - ochrona walorów widokowych; - opracowanie planu ochrony <i>Fortecznego Parku Kulturowego – Twierdza Kłodzka</i> zgodnie z <i>Uchwałą Nr XLIII/355/2005 Rady Miejskiej w Kłodzku z dnia 27 października 2005 r.</i>; - podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego m.in. poprzez zabezpieczenie zabytków przed skutkami klęsk i kradzieżami. 6. Współudział w zabezpieczaniu obiektów zabytkowych systemami alarmowymi (dofinansowanie z funduszy samorządu województwa – wsparcie finansowe działań związanych z ratowaniem zabytków). 7. Ochrona dziedzictwa archeologicznego; na obszarach objętych strefami ochrony i obserwacji archeologicznej oraz w obrębie stanowisk archeologicznych i ich sąsiedztwie; bezwzględny wymóg uzyskania i przestrzegania decyzji konserwatora zabytków. 8. Zahamowanie degradacji zabytków oraz poprawa stanu ich zachowania poprzez zapewnienie corocznych środków na realizację uchwały w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace przy zabytkach, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zagrożonych. 9. Aktualizacja <i>Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych z 2011 r.</i> 10. Podjęcie nowej uchwały <i>Rady Miejskiej Kłodzko w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji.</i>
--	---

Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego	1. Identyfikacja założeń przestrzennych i obszarów o najwyższych wartościach artystycznych, historycznych i krajobrazowych celem objęcia szerszym zakresem ochrony (park kulturowy, ochrona obszarowa); w tym poszerzenie granic ochrony <i>Fortecznego Parku Kulturowego – Twierdza Kłodzko</i>. 2. Inwentaryzacja i objęcie ochroną zabytkowych cmentarzy; opracowanie mapy i digitalizacja. 3. Objęcie ochroną przydrożnych kapliczek i krzyży (na wrzesień 2019 wszystkie obiekty zinwentaryzowane); dla najcenniejszych, wnioski do konserwatora zabytków o wpis do rejestru zabytków (nieruchomych – obiekty kubaturowe oraz ruchomych – pozostałe). 4. Podjęcie działań celem wpisu na Listę Pomników Historii RP <i>Twierdzy Kłodzko wraz z Fortem Owcza Góra oraz Przedmieściem Ząbkowickim</i>. 5. Weryfikacja obiektów wskazanych w <i>studiach wartości kulturowych Kłodzka</i> do wpisu do rejestru zabytków. W stosunku do obiektów stanowiących własność lub współwłasność opracowanie wniosku do konserwatora zabytków o wszczęcie procedury wpisu do rejestru zabytków. Obiekty wskazane przez konserwatora zabytków to m.in.: <i>szpital z kpl. pw. Marii Magdaleny, ul. Łukasieńskiego 32</i> <i>odwach Bramy Ząbkowickiej Wewnętrznej, ul. Łukasieńskiego 27</i> <i>baszta, koszary oficerów artylerii, ul. Łukasieńskiego 24</i> <i>forta forteczna, ul. Łukasieńskiego 24</i> <i>brama z portalem, ul. Łukasieńskiego 7</i> 6. Wykreowanie lokalnych centrów w osiedlach z I. 20.-30. XX w. 7. Aktywizacja przestrzeni nad rz. Młynówką i Nysą Kłodzką – m.in. poprzez zabezpieczenie, remont i adaptację <i>Forteczne Ujęcie Wody (ul. Z. Stryeńskiej 15)</i>. 8. Podjęcie działań i współpracy z właścicielami obiektów, celem utworzenia szlaku zabytków techniki (młyny, obiekty na terenach kolejowych, cegielnia z piecem Hoffmana).
Ograniczenie procesu degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu	1. Zapisy w <i>mpzp</i> zapobiegające wtórnym podziałom zabytkowych zespołów. 2. Poprawa estetyki zagospodarowania krajobrazu miejskiego w strefach najbardziej uczęszczanych ciągów komunikacyjnych (m.in. obszar Starówki, Twierdza Kłodzko, Owcza Góra). 3. Zachowanie form krajobrazowych stanowisk archeologicznych (np. grodzisk) oraz przestrzeganie całkowitego zakazu zabudowy i zasiedlania tych stanowisk.

	4. Zapewnienie większych środków finansowych w corocznych uchwałach budżetowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane przy zabytkach. 5. Prowadzenie bieżących prac porządkowych, pielęgnacyjnych, zabezpieczających na terenach zielonych objętych ochroną konserwatorską, będących własnością miasta Kłodzka, z wykorzystaniem osób bezrobotnych, w ramach prac interwencyjnych (współpraca z powiatowym urzędem pracy tworzenie miejsc pracy). 6. Pozyskiwanie funduszy na tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami. 7. Na obszarach chronionych, położonych w granicach miasta, zakaz wznoszenia innych niż istniejące dominant, np. wież telefonii, bezprzewodowego internetu, słupów sieci energetycznej. 8. Przeprowadzanie okresowych kontroli stanu zachowania obiektów ujętych w GEZ (będących własnością lub współwłasnością gminy), celem wytypowania zagrożeń wymagających interwencji oraz zabezpieczenia i przeprowadzenie remontów. 9. Monitoring obiektów i obszarów najbardziej cenny kulturowo.
--	---

PRIORYTET II

PROMOCJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I EDUKACJA SŁUŻĄCA POGŁĘBIANIU POCZUCIA ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA WIELOKULTUROWE DZIEDZICTWO

Kierunki działań	Zadania
Dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym	1. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów (poprzez przekształcenie analogowych danych i dokumentów wytwarzanych przez UM Kłodzka i instytucje publiczne w zasoby cyfrowe oraz udostępnienie w ich sieci poprzez platformy internetowe). 2. Kontynuacja projektu „Budowa innowacyjnych e-usług w Gminie Miejskiej Kłodzko” (RPO WD 2014-2020), w ramach którego została m.in. zmodernizowana strona internetowa UM, oznakowano miasto tablicami kierunkowymi wraz z QR kodami kierującymi odbiorcę na opis zabytku lub innej atrakcji turystycznej oraz tablicami informacyjnymi z opisem obiektów wraz z tłumaczeniami.
Edukacja, popularyzacja, promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego	1. Udział pracowników Urzędu Miasta w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, w skutecznym zarządzaniu dziedzictwem kulturowym, a przez to jego efektywną ochronę i wykorzystanie w rozwoju społecznym i gospodarczym (współpraca z Wojewódzkim Urzędem Marszałkowskim, Narodowym Instytutem

	Dziedzictwa w Warszawie (zakup poradnika „<i>Dziedzictwo obok mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach</i>”). - Promocja dobrych przykładów w zakresie rewaloryzacji oraz zarządzania zabytkowymi obiektami, w tym organizowanie lokalnego konkursu na zabytek zadbany. - Pomoc w opracowaniu wniosku – zgłoszenia, przez prywatnych właścicieli obiektów, do corocznego krajowego konkursu „<i>Zabytek Zadbany</i>” mającego na celu promocję właściwej opieki nad zabytkami tj. prowadzonych wzorowo prac badawczych, konserwatorskich, rewaloryzacyjnych i adaptacyjnych, a także systematycznych działań na rzecz właściwego utrzymania zabytków. Wszelkie informacje dostępne na stronie Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie: (https://www.nid.pl/pl/Dla_wlascieli_i_zarzadcow/Zabytek_zadbany/). - Opracowanie wraz ze służbami konserwatorskimi, poradnika dobrych praktyk dla właścicieli zabytkowych obiektów. - Przygotowanie właścicieli obiektów zabytkowych do absorpcji środków z Funduszy Europejskich, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Samorządu Województwa – informacje. - Uaktualnienie szlaków turystycznych, ich oznakowanie oraz rozbudowa infrastruktury (działania umożliwiające m.in. tworzenie miejsc pracy w sektorze związanym z usługami turystycznymi). - Uczestnictwo Urzędu Miasta w organizowanych corocznie przez Narodowy Instytut Dziedzictwa <i>Europejskich Dniach Dziedzictwa</i> – największego w Europie wydarzenia promującego dziedzictwo kulturowe. - Organizowanie cyklicznych imprez, takich jak np. <i>Noc Muzeów</i>, umożliwiającej bezpłatne zwiedzania cennych i kulturowo ważnych obiektów (muzea, twierdza, podziemna trasa turystyczna itd.). - Kompleksowe działania promocyjne, m.in. dalsze opracowania i dofinansowania publikacji obejmujących zagadnienia związane z historią, zabytkami oraz z zasadami ochrony dóbr kultury (albumy, foldery informacyjne, mapy, informatory). - Opracowanie dla dzieci i młodzieży programu zajęć regionalnych, połączonych z wycieczkami szkolnymi, konkursami o zabytkach itp. - Opracowanie edukacyjnych gier miejskich – np. po stylach i artefaktach architektonicznych. - Organizowanie i dofinansowanie lokalnych inicjatyw związanych z propagowaniem tradycji, tożsamości, historii (współpraca ze stowarzyszeniami, szkołami, osobami fizycznymi) – jarmarki, spotkania, konkursy, wystawy, warsztaty. - Popularyzacja zabytków i zasobu kulturowego w środkach masowego przekazu (radio, telewizja, lokalna prasa).
--	---

X. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023 realizowany będzie poprzez wskazane zadanie, które umożliwią osiągnięcie przyjętych priorytetów.

Podstawą instrumentarium są obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Przyjęto, że zadania określone w niniejszym programie będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

1. prawnych – wynikających z przepisów ustawowych:

- uchwalanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- wykonywanie decyzji administracyjnych, w tym wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- sporządzenie co 2 lata sprawozdania z realizacji zadań gminnego programu opieki nad zabytkami.

2. finansowych – obejmujących m.in.:

2a. coroczne zabezpieczanie w uchwalanych budżetach gminy środków finansowych na zadania związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, remontowych i archeologicznych przy obiektach zabytkowych będących własnością i współwłasnością Gminy Miejskiej Kłodzko oraz zgodnie z *Uchwałą Nr XXX/229/2016 z dnia 29 września 2016 r.* (Dz. U. Woj. Dolnośląskiego z dnia 12 października 2016 r. poz. 4603) w sprawie *zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.*

W budżecie miasta Kłodzko na 2019 r. zaplanowano:

- rozdz. 71035 § 6050, w ramach środków na „modernizację obiektów budowlanych na terenie cmentarzy komunalnych w Kłodzku” zaplanowano wykonanie dokumentacji projektowej remontu kaplicy cmentarnej na cmentarzu komunalnym, ul. Dusznicka
- rozdz. 80195 § 6050, zaplanowano inwestycje dotyczące 2 obiektów ujętych w GEZ: modernizację pomieszczeń budynku p/ul. Grunwaldzkiej 6 oraz modernizację przedszkola p/ul. Bohaterów Getta 2.

2b. korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dofinansowania, w tym także publikacji promocyjno-edukacyjnych.

3. koordynacyjnych – obejmujących realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w dokumentach strategicznych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym, planach rozwoju lokalnego itp.; współpraca z ośrodkami dydaktycznymi oraz realizację monitoringu stanu środowiska kulturowego;

4. społecznych – obejmujących prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków, w tym z władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami, a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego miasta Kłodzka;

5. kontrolnych – obejmujących m. in.:

- aktualizację *Gminnej Ewidencji Zabytków*;
- monitorowanie stanu zagospodarowania przestrzennego a także stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, poprzez egzekwowanie zapisów w dokumentach strategicznych gminy miejskiej Kłodzko i opracowanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- walce z samowolą budowlaną na zabytkach.;
- zwalczanie samowoli budowlanej, ze szczególną kontrolą obiektów ujętych w *GEZ*.

XI. ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na podstawie art. 87 ust. 5 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, 2245; z późn. zmianami) burmistrz miasta zobowiązany jest do sporządzania, co 2 lata, sprawozdań z realizacji *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko* i przedstawienia go Radzie Miasta. Sprawozdanie winno zostać poprzedzone oceną poziomu realizacji programu z uwzględnieniem: wykonania zadań, które zostały przyjęte do realizacji w czteroletnim okresie obowiązywania *Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko na lata 2020-2023* oraz efektywność ich wykonania.

Dla priorytetu I: *Zasoby dziedzictwa kulturowego – rozpoznanie, zabezpieczenie, zagospodarowanie*, przyjmuje się następujące wskaźniki oceny poziomu realizacji programu opieki nad zabytkami:

1. liczba wniosków o wpisów do rejestru zabytków,
2. opracowanie wniosku o uznanie Twierdzy Kłodzko za Pomnik Historii RP,
3. liczba opracowanych i uaktualnionych *mpzp*,
4. ilość zabezpieczonych obiektów (m.in. założonych instalacji alarmowych, p/pożarowych),
5. liczba opracowanych programów, przyjętych uchwał rady gminy oraz zarządzeń burmistrza dotyczących środowiska kulturowego gminy miejskiej Kłodzko;
6. liczba szkoleń i pracowników biorących w nich udział;
7. liczba wyremontowanych, odrestaurowanych, zabezpieczonych lub zaadoptowanych obiektów zabytkowych;
8. wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych,
9. liczba i kwoty udzielonych dotacji z budżetu gminy miejskiej Kłodzko,
10. liczba przeprowadzonych kontroli stanu zachowania obiektów zabytkowych.
11. liczba utworzonych nowych miejsc pracy w sektorze zabytków.

Dla priorytetu II „*Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca pogłębianiu poczucia odpowiedzialności za wielokulturowe dziedzictwo*”, przyjmuje się następujące wskaźniki oceny poziomu realizacji programu opieki nad zabytkami:

1. ilość zdigitalizowanych danych dotyczących dziedzictwa kulturowego miasta Kłodzka,
2. liczba odwiedzin stron internetowych UM, w tym np. e-mapy z danymi o środowisku kulturowym gminy,
3. ilość wydanych i opracowanych publikacji, folderów promocyjnych poświęconych zabytkom i dziedzictwu kulturowemu,
4. ilość opracowanych tablic informacyjnych oraz oznakowanych obiektów zabytkowych,
5. liczba zorganizowanych konkursów, wystaw popularyzujących historię miasta oraz zabytków na jego terenie,
6. ilość akcji promocyjnych i przedsięwzięć o charakterze kulturoznawczym,
7. ilość utworzonych nowych szlaków turystycznych,
8. ilość publikacji w prasie lokalnej dotyczących dziedzictwa kulturowego miasta.

XII. FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów. Finansowanie z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac, w oparciu o zapisy *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami).

Dysponentami powyższych środków są:

1. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
2. Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków;
3. organ stanowiący – gminy, powiatu, samorządu województwa.

realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków.

Dotacja może zostać udzielona jednostce samorządu terytorialnego, osobie fizycznej lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych w roku złożenia wniosku lub następnym, lub na zasadzie refundacji części kosztów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac.

Art. 77 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* określa szczegółowo wykaz działań, które mogą podlegać dofinansowaniu.

XII.1 Finansowanie z budżetu miasta Kłodzka prac konserwatorskich i rewaloryzacyjnych przy zabytkach.

Zgodnie z przyjętą *Uchwałą Nr XXX/229/2016 Rady Miasta Kłodzka z dnia 29 września 2016 r.* (Dz. U. Woj. Dolnośląskiego z dnia 12 października 2016 r. poz. 4603) w sprawie zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru rezerwowane są w corocznym budżecie gminy środki na udzielenie dotacji na zabytki również nie będące własnością gminy.

Art. 77 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* określa zakres prac, które mogą być przedmiotem dotacji. Udzielenie dotacji następuje na podstawie odrębnej uchwały.

Wykaz dotacji udzielonych w latach 2015-2018 przedstawiono w pkt. VI.1.f *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Kłodzko*.

Uchwała Rady Miejskiej Kłodzka w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji obowiązuje do dnia 31 grudnia 2020 r.

Środki finansowe na zadania związane z opieką nad zabytkami będącymi własnością gminy są planowane w *Wieloletniej Prognozie Finansowej* oraz w corocznych budżetach.

XII.2 Możliwości pozyskania środków finansowych na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego

1 października 2017 r. weszło w życie nowe *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 27 września 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury* (Dz. U. poz. 1808). Rozporządzenie zmienia m.in. zasady dotyczące terminów naboru do Programów MKiDzN oraz określa zgodność programów w zakresie przepisów o pomocy publicznej z regulacjami rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, z późniejszymi zmianami).

XII.2.1 Wsparcie finansowe z budżetu państwa pochodzi ze środków:

Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego; w 2019 r. ogłoszono następujące programy:

a) **z zakresu dziedzictwa kulturowego, m.in.:**

- ochrona zabytków

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/ochrona-zabytkow.php>

- ochrona zabytków archeologicznych

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/ochrona-zabytkow-archeologicznych.php>

- kultura ludowa i tradycja

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/kultura-ludowa-i-tradycyjna.php>

- groby i cmentarze wojenne w kraju

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/groby-i-cmentarze-wojenne-w-kraju.php>

- wspieranie działań muzealnych

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/wspieranie-dzialan-muzealnych.php>

- miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/miejsca-pamieci-i-trwale-upamietnienia-w-kraju.php>

b) **programy infrastrukturalne, m.in.:**

- infrastruktura domów kultury

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/infrastruktura-domow-kultury.php>

c) **inne programy, m.in.:**

- kultura cyfrowa

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/kultura-cyfrowa.php>

d) Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra/programy-mkidn-2019/promesa-ministra-kultury-i-dziedzictwa-narodowego.php>

Strategicznym celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na dofinansowanie tzw. wkładu własnego dla zadań, które ubiegają się o współfinansowanie w ramach programów europejskich.

Wojewody Dolnośląskiego, będących w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

a) Wojewódzki Konserwator Zabytków działając na podstawie:

- *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami);

- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na listę skarbów dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674).

ustala zasady i tryb udzielania dotacji w ramach środków przyznanych przez Wojewodę Dolnośląskiego.

b) w 2019 r. zasady i tryb udzielanych dotacji określa *Zarządzenia Nr 3/2017 Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu z dnia 15 lutego 2017 r.*

Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

(dla terenów i założeń zabytkowej zieleni)

Opracowana Strategia działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. zawiera ustalenia dotyczące prowadzenia działań środowiskowych w ramach Wspólnej Strategii działania narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą 2020.

Dokument obejmuje wnioski i rekomendacje z wdrażania *Strategii NFOŚiGW w latach 2013-2014* oraz wskazuje na nowe obszary aktywności *Narodowego Funduszu*, w związku ze zmianą uwarunkowań zewnętrznych. Wynikają one przede wszystkim z dokonanej nowelizacji *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 519; ze zmianami), umożliwiającej NFOŚiGW rozszerzenie prowadzonej działalności finansowej na obszar pozafinansowy, czyli zapewnienie wsparcia działaniom służącym wdrażaniu finansowania oraz jego promocję, także poprzez współpracę z innymi podmiotami. NFOŚiGW realizując ten cel będzie, poza działalnością ściśle związaną z wydatkowaniem środków m.in. budować i rozwijać kompetencje, związane z przygotowaniem rynku na odbiór dofinansowania, jak też wymianę doświadczeń z innymi podmiotami, w tym jednostkami samorządów terytorialnych, przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz podmiotami zagranicznymi w celu stałego doskonalenia oferty finansowej. Dokonanie aktualizacji *Strategii NFOŚiGW* wynika również z potrzeby dostosowania zasad finansowania środkami funduszy do uwarunkowań dla wydatkowania środków unijnych w ramach perspektywy 2014-2020 (w tym inne niż bezzwrotne formy finansowania).

Funduszu Kościelnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

(dla prac przy obiektach sakralnych, nie obejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów)

Fundusz Kościelny został powołany na mocy *Art. 8 Ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego* (Dz. U. Nr 9, poz. 87, z późniejszymi zmianami).

Środki Funduszu Kościelnego, stosownie do *Art. 9 ust. 1 ww. Ustawy z dnia 20 marca 1950 r. oraz Art. § 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego* (Dz. U. Nr 61, poz. 354), są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże), ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzjami:

- z dnia 14 maja 2019 r. przyznał dotacje z Funduszu Kościelnego na konserwację i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowe, w myśl *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, 2245; z późniejszymi zmianami) na kwotę: 7 034 302,00 zł
- z dnia 10 czerwca 2019 r. przyznał dotacje z Funduszu Kościelnego na konserwację i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej, w myśl *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067, 2245; z późniejszymi zmianami) na kwotę 3.126.868,00 zł.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: instrumenty muzyczne, dzwony) oraz stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: ołtarze, polichromie, freski, posadzki).

XII.2.2 Wsparcie finansowe z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego.

Środki z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego na realizację zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami przyznawane są na podstawie:

- a. *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, która zobowiązuje organy administracji publicznej do współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 *Ustawy*;

- b. *Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 187; ze zmianami), która precyzuje zasady przyznawania dotacji na realizację zadań publicznych.

W celu racjonalnego wykorzystania środków budżetu województwa na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, wprowadzono zasady określające procedurę organizowania otwartych konkursów ofert poprzedzających przyznanie dotacji oraz zasady rozliczania.

- c. *Uchwały Nr XXVIII/788/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 8 listopada 2012 r.*, w której określono zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze województwa dolnośląskiego wraz ze zmianą przyjętą w *Uchwałę Nr XVIII/466/16 z dnia 28 stycznia 2016 r.*

Budżet samorządu Województwa Dolnośląskiego zarezerwowany na ochronę zabytków w 2019 r. wynosi: 5.000.000,00 złotych

XII.2.3 Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego z Funduszy Europejskich.

Poza podstawowymi źródłami finansowania, jakimi są środki publiczne z budżetu państwa i budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również z funduszy Unii Europejskiej, a także z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego – funduszy norweskich i funduszy EOG na okres od 1 maja 2014 r. do 30 kwietnia 2021 r.

W zakresie środków z Unii Europejskiej:

1. Fundusze strukturalne, dystrybuowane poprzez:

a) Regionalne Programy Operacyjne

(Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020; rok 2017: Oś Priorytetowa 2: Technologie Informacyjno-Komunikacyjne, Działanie 2.1: E-usługi publiczne, Poddziałanie 2.1.1 – horyzontalne, Podprojekt 2.1.c: Przedsięwzięcia dotyczące tworzenia i wykorzystania otwartych zasobów publicznych, w tym projekty z zakresu digitalizacji zasobów i treści publicznych, w tym kulturowych, służące powszechnego dostępu w postaci cyfrowej do danych będących w posiadaniu instytucji szczebla lokalnego/regionalnego); kwota na dofinansowania przewidziana na 2017 r.: 44.749.233,00 zł

b) Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”

(Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko” 2014-2020; Oś Priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego, Działanie 8.1, Cel tematyczny: Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami, Priorytet Inwestycyjny 6c.: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego; Kategoria Interwencji: 094 Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa – w formie dotacji bezzwrotnej);

- c) Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka”
 - d) Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”
 - e) Program „Europejskiej Wspólnoty Terytorialnej”
2. Programy regionalne, adresowane do konkretnych regionów.

XI.2.4 Ulgi podatkowe

Formą pomocy finansowej dla właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków są ulgi podatkowe:

1. Na podstawie Art. 7, ust. 1, pkt 6 *Ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 1170; ze zmianami) zwalnia się od podatku od nieruchomości grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.
2. Na podstawie Art. 4, ust. 1, pkt 9, lit. c i d *Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn* (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 1813) zwolnione od podatku jest nabycie w drodze spadku zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca jest zaliczany do I lub II grupy spadkowej oraz gdy zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zwolnienie od podatku przysługuje też w przypadku nabycia spadku zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków a także zabytków użyczonych muzeum w celach naukowych lub wystawienniczych na okres nie krótszy niż 2 lata.

XII. MONITORING PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY MIEJSKIEJ KŁODZKO NA LATA 2020-2023.

Zgodnie z *Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 2067; ze zmianami):

Art. 87 ust. 5 Ustawy z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami burmistrz sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy (miejskiej).

Realizacja zadań inwestycyjnych uzależniona będzie w szczególności od przyjmowanych przez Radę Miejską Kłodzka uchwał budżetowych oraz uzyskanych środków zewnętrznych.

Prace nad kolejnym programem opieki nad zabytkami, dla podtrzymania ciągłości zadań powinny być zainicjowane w okresie min. 3 miesięcy przed zakończeniem okresu obowiązywania obecnego programu.